



Bamble
kommune

Naturmangfoldplan 2026-2036



Rød Skogfrue (*Cephalanthera rubra*)

Foto: Anette S. Guldager

Endelig vedtatt i Kommunestyret 12.02.2026 i sak 06/26



Forord

Naturmangfold er summen av biologisk-, landskapsmessig- og geologisk mangfold. Alle dyr og planter som lever i ulike geografiske områder og i ulike økosystemer er naturmangfold. Verden står ovenfor utfordringer som krever samhandling og prioriteringer for ivaretagelse av dagens naturmangfold.

Bamble kommune har et stort og rikt naturmangfold. Dette skyldes godt klima og nærhet til sjøen med strandsonen som huser mange arter både over og under vann. I tillegg har vi kalkgrunn på Langesundshalvøya. Kalk gir jordsmonn som gir gode levevilkår for mange ulike karplanter, mose, lav og sopp, som igjen er leveområde for ulike insekter.

FN's konvensjon om biologisk mangfold (CBD) vedtok Naturavtalen i 2022, og har som mål å stoppe og reversere tapet av natur og økosystemer. Statene som har signert Naturavtalen har forpliktet seg til å lage og følge opp en handlingsplan for naturmangfold. Punkt 3.1 i Norges handlingsplan «Natur for livet».

Lov om forvaltning av naturens mangfold (Naturmangfoldloven) ble vedtatt av Stortinget i 2009 for å sikre naturen og dens økologiske prosesser. Bakgrunnen for loven var å styrke gjennomføringen av Norges internasjonale miljøforpliktelser i FNs konvensjon om biologisk mangfold, samt bidra til å oppfylle prinsippene i Grunnlovens miljøparagraf (§ 112). Loven erstattet den tidligere naturvernloven fra 1970.

Naturen har en egenverdi, men gir oss også livsnødvendige økosystemtjenester som rent vann, luft og mat. All påvirkning og nedbygging av natur gir en risiko for å redusere eller ødelegge disse nødvendige faktorene. I tillegg vil robuste økosystemer gi beskyttelse mot flom, vind og ras. Dette er viktig for kommunen å vurdere i forvaltningen av arealer slik at boliger og infrastruktur er robuste mot skader og gir befolkningen trygghet.

Naturmangfoldplanen gir en oversikt over naturmangfoldet i Bamble, vurderer trusler inkludert fremmede arter som kommer inn og forstyrrer balansen. Denne planen inngår i kunnskapsgrunnlaget til kommuneplanens arealdel, gir føringer for arealforvaltningen i videre planarbeid og driften av grøntarealer og natur utført av kommunen selv.

Petter Jørgensen

Ordfører Bamble kommune



Innhold

Forord	3
1. Om planen	5
1.1. Hva er naturmangfold?	5
1.2. Planens innhold	6
2. Mål og strategier for bevaring av naturmangfoldet i Bamble kommune	7
2.1. Hovedmålet med planen	7
2.2. Delmål.....	7
2.3. Rammer	7
3. Rammer og føringer for planarbeidet	8
3.1. Internasjonalt	8
3.2 Nasjonalt.....	8
3.3 Regionalt.....	9
3.4 Lokalt	9
3.5 Relevant lovverk	10
4. Kunnskapsgrunnlag	12
4.1. Naturmangfoldkartlegging, datagrunnlag og metoder	12
4.2. Generelt om naturmangfoldet i Bamble	15
4.3. Geologisk naturmangfold	17
4.4. Utvalgte naturtyper i Bamble kommune.....	18
4.5. Skog	20
4.6. Myr	21
4.7. Ferskvann	22
4.8. Marint.....	26
4.9 Verneområder	27
4.10 Kulturlandskap.....	31
4.11 Artsmangfold	33
4.12 Viltforvaltning.....	34
5. Utfordringer og trusler for naturmangfold	35
5.1 Arealbruksendringer.....	35
5.2. Forurensning	39
5.3. Klimaendringer	43
5.4. Fremmede arter (blant annet hageavfall, ugress i landbruk, fisk, landarter)	44
6. Handlingsplan	47



6.1.1 Vurderinger i kommunal saksbehandling.....	48
6.1.2.Kunnskapsoppbygging (kartlegging, analyser og overvåking).....	49
6.1.3 Aktive, offensive tiltak (skjøtsel, restaurering og vern)	49
6.1.4 Informasjon og veiledning	50
7. Anbefalinger til kommuneplanens arealdel	51
8. Kilder.....	52

1. Om planen

1.1. Hva er naturmangfold?

Lov om naturmangfold definerer: «Naturmangfold er summen av biologisk-, landskapsmessig- og geologisk mangfold. Alle dyr og planter som lever i ulike geografiske områder og i ulike økosystemer er naturmangfold».

- Biologisk mangfold består av arter, naturtyper og økosystem, og omhandler de økologiske sammenhengende mellom disse komponentene.
- Landskapsmessig mangfold er alt fra naturlandskap til kulturlandskap. Det er områder med et helt eget særtrekk, som skiller seg ut fra andre områder.
- Geologisk mangfold er variasjon i for eksempel mineraler, bergarter, geologiske forekomster og forkastninger.

Naturen er grunnlaget for vår eksistens, og gir oss goder som mat, rent vann, ren luft, medisiner og rekreasjon. Bærekraftig bruk og forvaltning av naturen er avgjørende for å stanse tapet av naturmangfold, og er nødvendig for menneskets framtid. Naturen er videre vesentlig for både å begrense og håndtere klimaendringer. De siste tiårene har vi redusert det globale naturmangfoldet vesentlig og påvirket klodens økosystemer slik at tilstanden for mange av disse er dårligere enn før. Klimaendringene er en tilleggsbelastning. Noen økosystemer er så belastet at de ikke lenger leverer godene som mennesker er avhengig av.

Kommunene har en nøkkelrolle som planmyndighet i å sikre at naturen blir forvaltet på en god måte og gjennom dette bidra til å stanse tapet av naturmangfold. Bærekraftig bruk og forvaltning av naturen er avgjørende for å stanse tapet av naturmangfold.

Se for øvrig vedlagte ordliste for ytterligere forklaringer/definisjoner.

1.2. Planens innhold

Bamble kommune har i kommuneplanens samfunnsdel vedtatt:

«Bruke arealplanlegging til god forvaltning av naturverdier, prioritere utnyttelse av arealer som allerede er tatt i bruk og tilstrebe arealnøytralitet på sikt»

Da kommunen jobber for et prinsipp om arealnøytralitet, vil en naturmangfoldplan være et verktøy for politiske prioriteringer for viktig natur i kommuneplanens arealdel. Planen omfatter hele kommunen, identifisere viktige områder og sammenhengen mellom de ulike arealene, samt beskriver trusler mot naturmangfold og tiltak for å motvirke dette.

Arealnøytralitet i Bamble kommune kan defineres som at kommunen skal stanse tap av natur og restaurere like mye natur som bygges ned. Kommunen skal føre regnskap over arealer satt av til forskjellig formål i kommuneplanens arealdel. Målet er å oppnå en balanse mellom arealtap og arealgjenvinning.

Kommunens geologi består av noen kalkområder med et særlig stort biologisk mangfold, mens store deler av kommunen ligger i fattigere grunnfjellsområder i vest. Denne variasjonen gir grunnlag for stort naturmangfold.

Kystlinjen har stor variasjon i naturtyper som et resultat av brakkvann, ulike strømminger, dypvannområdet, skjærgård og terskelfjorder. Store deler av arealet i Bamble kommune består av skog, myr og ferskvannsområder. Disse områdene har et betydelig potensial for naturmangfold, og er avgjørende for økologiske sammenhenger som krever større arealer og stabile vannsystemer. En helhetlig og langsiktig forvaltning av disse områdene er derfor sentral for å ivareta økologiske funksjoner og artsrikdom.

Naturmangfoldplanen skal gi et kunnskapsgrunnlag og en overordnet strategi med tiltak som revideres med jevne mellomrom. Planen er et styringsdokument for kommunen knyttet til ivaretagelse av naturmangfold.



2. Mål og strategier for bevaring av naturmangfoldet i Bamble kommune

2.1. Hovedmålet med planen

Hovedmålet er å styrke natur- og artsmangfoldet gjennom bærekraftig arealforvaltning. Kommunen skal ha en kunnskapsbasert forvaltning av naturmiljøet som grunnlag for nødvendige beslutninger og tiltak. Planen skal bidra til å utdype målene i kommuneplanens samfunnsdel og gi viktige innspill til rullering av kommuneplanens arealdel.

2.2. Delmål

- Beskrive status for omfanget av gjennomført kartlegging av naturmangfold i Bamble.
- Etablere et godt kunnskapsgrunnlag for rulleringen av kommuneplanens arealdel.
- Øke kompetanse om forvaltning av natur blant politikere og internt i kommunens egen administrasjon.
- Vurdere behov for videre kartlegging.
- Skape eierskap til naturmangfoldet blant kommunens innbyggere.
- Beskrive aktuelle trusler mot naturmangfoldet i Bamble.
- Utvikle strategier for å minimalisere naturtap.

2.3. Rammer

Kommunedelplanen for naturmangfold er utarbeidet som en tematisk kommunedelplan, jamfør plan- og bygningsloven §§ 11-12 til 11-15.

Kommunedelplanen har ikke juridisk bindende bestemmelser, men er et kunnskapsgrunnlag som fastsetter politiske mål og prioriteringer.



3. Rammer og føringer for planarbeidet

3.1. Internasjonalt

Norge har gjennom tilslutning til flere internasjonale konvensjoner forpliktet seg til å ta vare på arter og deres leveområder. Høsten 2015 vedtok FNs medlemsland 17 mål for å fremme en sosialt, miljømessig og økonomisk bærekraftig utvikling. Flere av målene har en direkte eller indirekte innvirkning på naturmangfold. Videre samlet verdens land seg om en naturavtale i desember 2022. Statene som har signert Naturavtalen har forpliktet seg til å lage og følge opp en handlingsplan for naturmangfold. Norge skal gjennom Naturavtalen verne 30 % arealer og 30 % av den forringede naturen skal være restaurert innen 2030.

3.2 Nasjonalt

Lov om forvaltning av naturens mangfold (Naturmangfoldloven) ble vedtatt av Stortinget i 2009 for å sikre naturen og dens økologiske prosesser. Bakgrunnen for loven var å styrke gjennomføringen av Norges internasjonale miljøforpliktelser i FNs konvensjon om biologisk mangfold, samt bidra til å oppfylle prinsippene i Grunnlovens miljøparagraf (§ 112).

§112 Grunnloven (Miljøparagrafen)

“Enhver har rett til et miljø som sikrer helsen, og til en natur der produksjonsevne og mangfold bevares. Naturens ressurser skal disponeres ut fra en langsiktig og allsidig betraktning som ivaretar denne rett også for etterslekten.

Borgerne har rett til kunnskap om naturmiljøets tilstand og om virkningene av planlagte og iverksatte inngrep i naturen, slik at de kan ivareta den rett de har etter foregående ledd.

Statens myndigheter skal iverksette tiltak som gjennomfører disse grunnsetninger.”

Det nasjonale arbeidet for å ivareta naturmangfold vektlegger kommunenes rolle. Det gjelder spesielt den avgjørende betydningen kommunene har for beslutninger i arealplanleggingen, men også den helhetlige tilnærmingen kommunene har til lokalsamfunnsutvikling.

Kommunedelplaner for naturmangfold ble anbefalt i stortingsmeldingen Natur for livet (Meld. St. 14, 2015–2016), som et viktig bidrag til å identifisere og å synliggjøre naturmangfoldsverdiene i kommunenes eget planarbeid.



3.3 Regionalt

Telemarksplanen 2024-2028 ble vedtatt i desember 2024. Planstrategien slår fast at «Telemarks natur og landskap, med fjell, skoger, innsjøer og kystlinjer, utgjør en viktig del av fylkets identitet og attraktivitet. For å bevare disse verdiene er det nødvendig med en helhetlig tilnærming som inkluderer hensyn til sårbare arter og naturområder.».

Fylkeskommunen vil starte arbeidet med egen strategi for naturmangfold i 2025. En sentral del av strategien er å verne om, restaurere og øke natur-, jordbruks- og kulturverdiene som finnes i Telemark.

Regional vannforvaltningsplan 2022–2027 “Vårt verdifulle vann” har som mål å sikre god økologisk og kjemisk tilstand i alle vannforekomster (elver, innsjøer, kystvann og grunnvann). Den gir føringer for arealplanlegging, overvåking og tiltak for å beskytte og forbedre vannmiljøet. Det anbefales å bruke hensynssoner og bestemmelser for å beskytte sårbare vassdrag, våtmarker og strandsoner. Kommunen oppfordres til å styrke innsatsen mot spredning av fremmede arter gjennom kartlegging, overvåking og bekjempelse. Kommunen har ansvar for å følge opp tiltak som er foreslått i tiltaksprogrammet, særlig innen avløp, landbruk og urban utvikling. Kommunen skal delta i vannområdeutvalg og bidra til samordnet vannforvaltning. Lokal medvirkning og åpenhet i planprosesser er viktig for å nå miljømålene.

3.4 Lokalt

Kommuneplanens samfunnsdel legger de overordnede føringene forvisjoner og mål. Prinsippet om bærekraft er fastsatt i samfunnsdelen, den er bygget på FNs bærekraftsmål og de tre dimensjonene for bærekraft. Kommunen har vedtatt å ha et særlig fokus på 11 av de 17 bærekraftsmålene. Dette følges opp i denne kommunedelplanen.

Kommuneplanens arealdel styrer arealbruken i kommunen. Dette er det viktigste styringsverktøy som påvirker naturmangfold og her har kommunens selv ansvaret og myndighet etter plan- og bygningsloven. Kommuneplanens arealdel har bestemmelser om naturmangfold som fastsetter at “Det skal ikke iverksette tiltak som kan forringe kvaliteten på verdifull natur”.

I kommuneplanens arealdel er viktige naturområder lagt inn som hensynssoner med bestemmelser. Kommunedelplanen for naturmangfold vil når den er vedtatt, gi føringer for den kommende arealdelen.

Klimaendringer er en stor trussel mot naturmangfoldet. Kommunedelplan for klima og energi 2024- 2032 er derfor relevant for ivaretagelse av naturmangfoldet. Naturen er også et viktig rekreasjonsområde for mennesker og viktig for friluftslivet.

3.5 Relevant lovverk

Under gis en kort oversikt over lovverk som er relevant for denne kommunedelplanen.

Formålsparagrafene er direkte hentet fra de aktuelle lovene. De foreligger også tilhørende forskrifter som anses som relevante, disse er ikke listet opp her. Oversikten er ikke uttømmende.

Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)

Plan- og bygningsloven er en norsk lov for forvaltning og bruk av arealer i Norge, og den viktigste loven på dette feltet. Loven er såkalt sektorovergripende. Det betyr at den gjelder for alle typer virksomheter og byggeprosjekter, med noen unntak i Landbruket.

Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)

§ 1 Formål: “Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.”

Lov om jakt og fangst av vilt (viltloven)

§ 1 Formål: “Viltet og viltets leveområder skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares.”

Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)

I forvaltningsloven er det nedfelt bestemmelser om at saken skal være så godt opplyst som mulig jf. utredningsplikten i §17. Dette favner også utredninger knyttet til naturmangfold.



Lov om skogbruk (skogbrukslova)

§ 1 Formål: “Denne lova har til formål å fremme ei berekraftig forvaltning av skogressursane i landet med sikte på aktiv lokal og nasjonal verdiskaping, og å sikre det biologiske mangfaldet, omsyn til landskapet, friluftslivet og kulturverdiane i skogen.”

Lov om jord (jordlova)

§ 1 Formål: “Denne lova har til føremål å leggja tilhøva slik til rette at jordviddene i landet med skog og fjell og alt som høyrer til (arealressursane), kan verte brukt på den måten som er mest gagnleg for samfunnet og dei som har yrket sitt i landbruket. (...)”

Lov om laksefisk og innlandsfisk mv. (lakse- og innlandsfiskloven)

§ 1 Formål: “Lovens formål er å sikre at naturlige bestander av anadrome laksefisk, innlandsfisk og deres leveområder samt andre ferskvannsorganismer forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens mangfold og produktivitet bevarer. Innenfor disse rammer skal loven gi grunnlag for utvikling av bestandene med sikte på økt avkastning, til beste for rettighetshavere og fritidsfiskere.”

Forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften)

§ 1 Formål: “Formålet med denne forskriften er å gi rammer for fastsettelse av miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene.

Forskriften skal sikre at godkjente vannforvaltningsplaner med tilhørende tiltaksprogrammer revurderes og oppdateres hvert sjette år.”



4. Kunnskapsgrunnlag

Planprogrammet fastsetter at planen må inneholde en sammenstilling av eksisterende og oppdatert kunnskap om naturmangfoldet i kommunen: "Dette gir grunnlaget for beskrivelse av kartleggingsstatus. Herunder er det særlig viktig at kunnskap om forekomster av rødlistede og utvalgte naturtyper synliggjøres. Det skal også sammenstilles eksisterende kunnskap om geologisk og marint naturmangfold som er deler av naturmangfoldet som til nå har fått mindre oppmerksomhet."

Trusler mot naturmangfoldet beskrives. Dette er trusler knyttet til arealbruksendringer, forurensning, klimaendringer eller spredning av fremmede arter. Kunnskap om disse er avgjørende for å kunne unngå eller motvirke konsekvensen av dem.

4.1. Naturmangfoldkartlegging, datagrunnlag og metoder

Det gjennomføres regelmessige kartlegginger og registreringer av både natur og arter i ulike sammenhenger, både i regi av staten og kommunen. Det finnes ulike metoder for å kartlegge naturtyper på land, i sjø og ferskvann og i verneområder (i tillegg til kartlegginger av arter). Dette er metoder som har endret seg og utviklet seg over tid, noe som kan gjøre det utfordrende å sammenligne historiske kartlegginger. Typiske utfordringer har vist seg å være blant annet:

- Ulike datasett kan overlappe geografisk
- Samme areal kan være avgrenset, beskrevet og verdsatt etter ulike metoder
- Data basert på samme metode kan ha forskjellig form og ulike verdier avhengig av hvilken variant av metoden som er benyttet

Gjennom planprosessen er historiske kartlegginger i tilgjengelige databaser benyttet.

Kartlegginger av naturtyper blir i dag gjennomført etter metoden Natur i Norge (NiN) etter Miljødirektoratets instruks. Miljødirektoratet skiller mellom tre ulike NiN-instrukser:

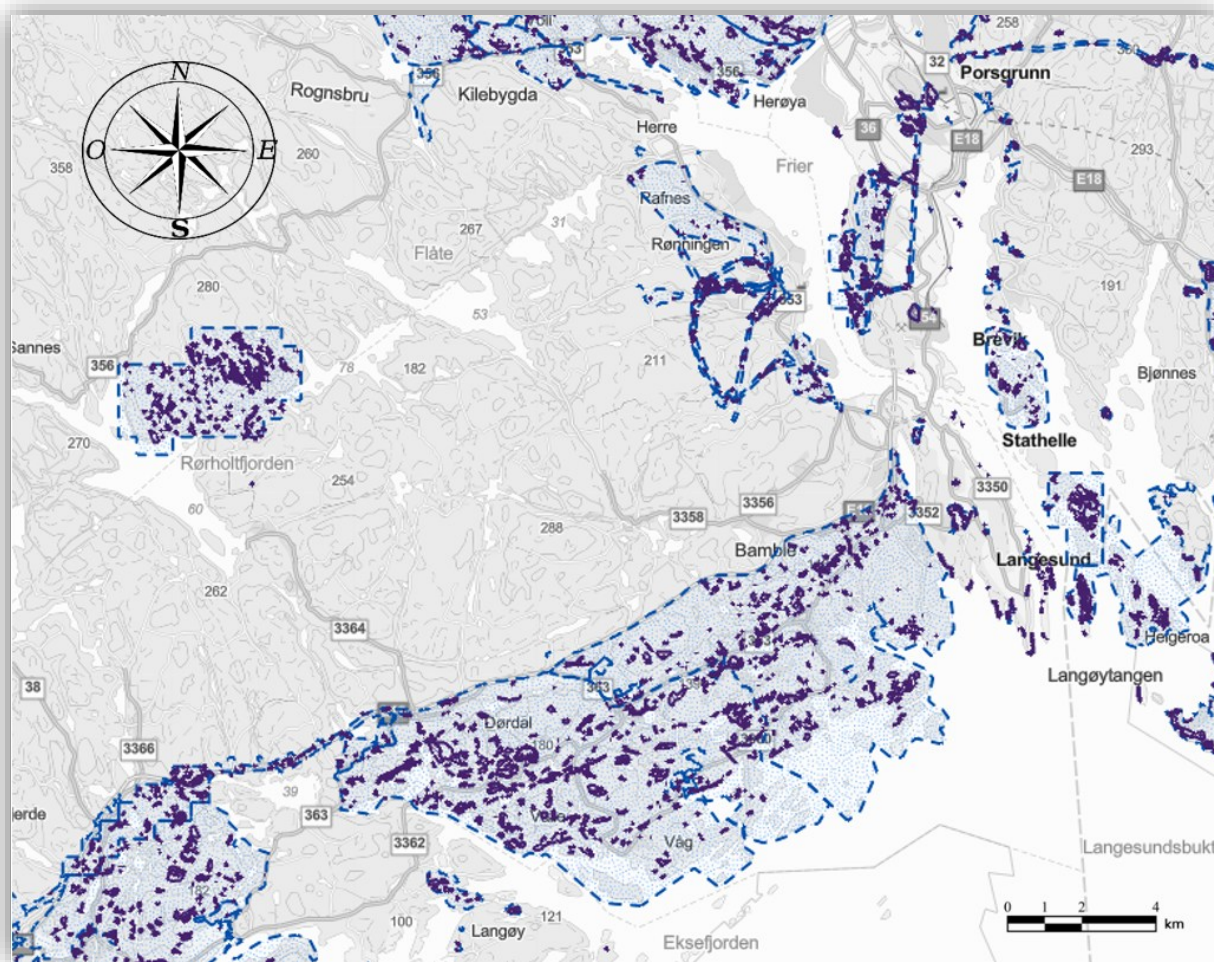
- Kartlegginger på land
- Kartlegginger av natur i verneområder
- Kartlegging av marine naturtyper

For kartlegginger på land tas det utgangspunkt i følgende hovedøkosystem: (1) naturlige åpne områder i lavlandet (2) fjell (3) skog (4) semi-naturlig mark (5) våtmark og (6)

landformer. Under hver av disse hovedøkosystemene er det listet opp i alt 111 ulike naturtyper. Åtte av disse naturtypene er utpekt som utvalgte naturtyper i naturmangfoldloven:

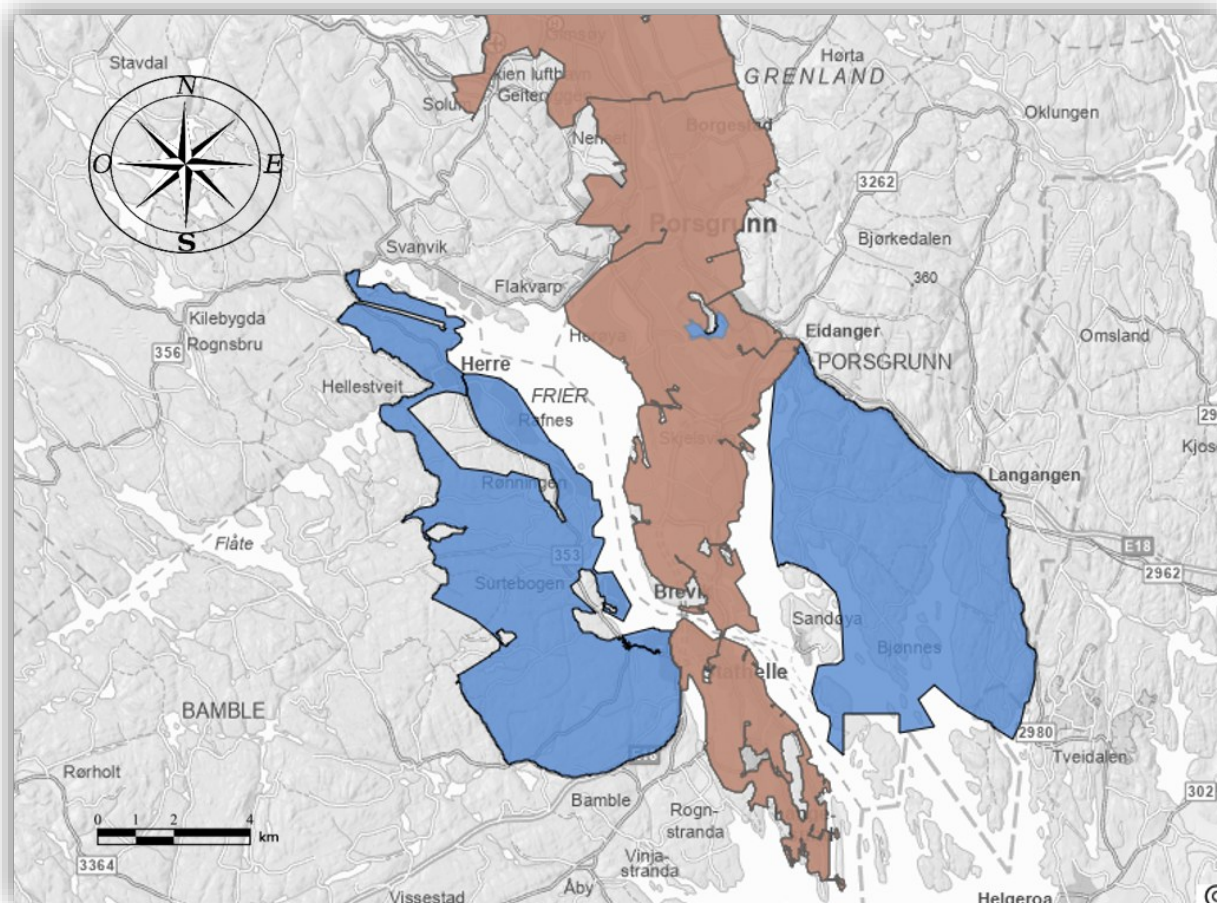
- Slåttemark
- Slåttemyr
- Hule eiker
- Kalklindeskog
- Kalksjøer
- Kystlynghei
- Åpen grunnlendt kalkmark i boreonemoral sone
- Olivinskog

Norsk rødliste for naturtyper viser hvilke naturtyper som har risiko for å gå tapt fra Norge. Listen utarbeides av Artsdatabanken i samarbeid med fageksperter.



Figur 1: Viser områder som er kartlagt etter NiN (Natur i Norge) veilederen. Det blå skraverte området viser dekningskartet over hvor det har blitt kartlagt, mens de lilla mindre polygonene viser naturtyper som har en sentral økosystemfunksjon. Hentet fra Naturbase.

Store deler av Bamble kommune er kartlagt etter NiN-metoden. Private og offentlige aktører som gjennomfører større tiltak, for eksempel: E18, Gassveien, Frier vest/Tråk, Lede, gjennomfører kartlegginger som en del av reguleringsprosessen. Alle nye formål som legges inn i kommuneplanens arealdel, skal kartlegges etter NiN-metodikken og i noen tilfeller er det krav om full artskartlegging. Dette gjelder naturtyper med større sannsynlighet for forekomst av rødlistede arter. I Bamble gjelder dette utvalgte naturtyper, kalkområder, ulike typer edelløvskog, m.m. Mange av disse naturtypene finnes i Bamble. Det skal gjøres en konkret vurdering av behovet for slik kartlegging i hvert enkelt tilfelle.



Figur 2: Viser i brunt områder som kartlegges i 2025, i blått vises områder som er foreslått kartlagt, men ikke har blitt prioritert i 2025. For Bamble kommune betyr det at store deler av Langesundshalvøya blir kartlagt etter NiN metoden. Hentet fra Miljødirektoratet NiN Offentlig Visning med kartlag; Utlysning NTYP 2025 og Innmeldte kartleggingsområder NTYP 2025.



Kartlegginger etter NiN bidrar til kunnskapsgrunnlaget i kommunen. Det gir en oversikt over naturtyper hvor man kan forvente økt forekomst av rødlistede arter.

Artskartleggingen i artsobservasjoner er basert på funn fra privatpersoner, organisasjoner og fagfolk som selv registrerer inn i Artsdatabanken. Artsdatabanken er en faglig uavhengig og selvstendig etat under Klima- og miljødepartementet. De jobber for at kunnskap om naturmangfold ligger til grunn for avgjørelser tatt i samfunnet, og at kunnskapen om naturmangfold får et riktig fokus i den offentlige debatten.

Også for arter utarbeider Artsdatabanken rødliste. For å vurdere ulike arters betydning plasseres de i ulike kategorier etter hvor truet de er, med bakgrunn i ulike kriterier, særlig bestandsstatus- og utvikling.

I tillegg til disse kartleggingene gjennomføres også Miljøregistrering i skog (MiS).

Registreringene har som mål å bedre kunnskapen om biologisk mangfold i skog, og dermed bidra til en bedre registrering, overvåking og forvaltning av miljøverdiene i skog. MiS ble en del av skogbruksplanleggingen i 2002, og senere en viktig del av miljøsertifiseringen i skog. Både PEFC og FSC-sertifiseringen er miljøsertifiseringer i skogbruksnæringen, hvor skogbrukere selv følger strenge miljøkrav.

4.2. Generelt om naturmangfoldet i Bamble

Bamble har flere viktige naturområder, inkludert naturreservater, utvalgte naturtyper og naturminner. Naturreservater er områder som er vernet etter naturmangfoldloven og har egne verneforskrifter for å beskytte naturmangfoldet. Utvalgte naturtyper er ensartede naturtyper som inneholder spesielle leveområder for dyr og planter, og som har fått en viktig status og er beskyttet med en egen paragraf i naturmangfoldloven. Naturminner er den eldste formen for naturvern i Norge, og dette er områder som har et særpreg eller har en viss vitenskapelig eller historisk interesse.

Kalkrike bergarter skaper særegne naturforhold som gir grunnlag for høy biologisk variasjon. Slike områder har ofte et rikt artsmangfold, særlig av planter, sopp og insekter som er tilpasset kalkholdig jord. Bevaring av disse miljøene er derfor sentralt for å opprettholde økologisk funksjonalitet og langsiktig naturmangfold både i kommunen og nasjonalt.



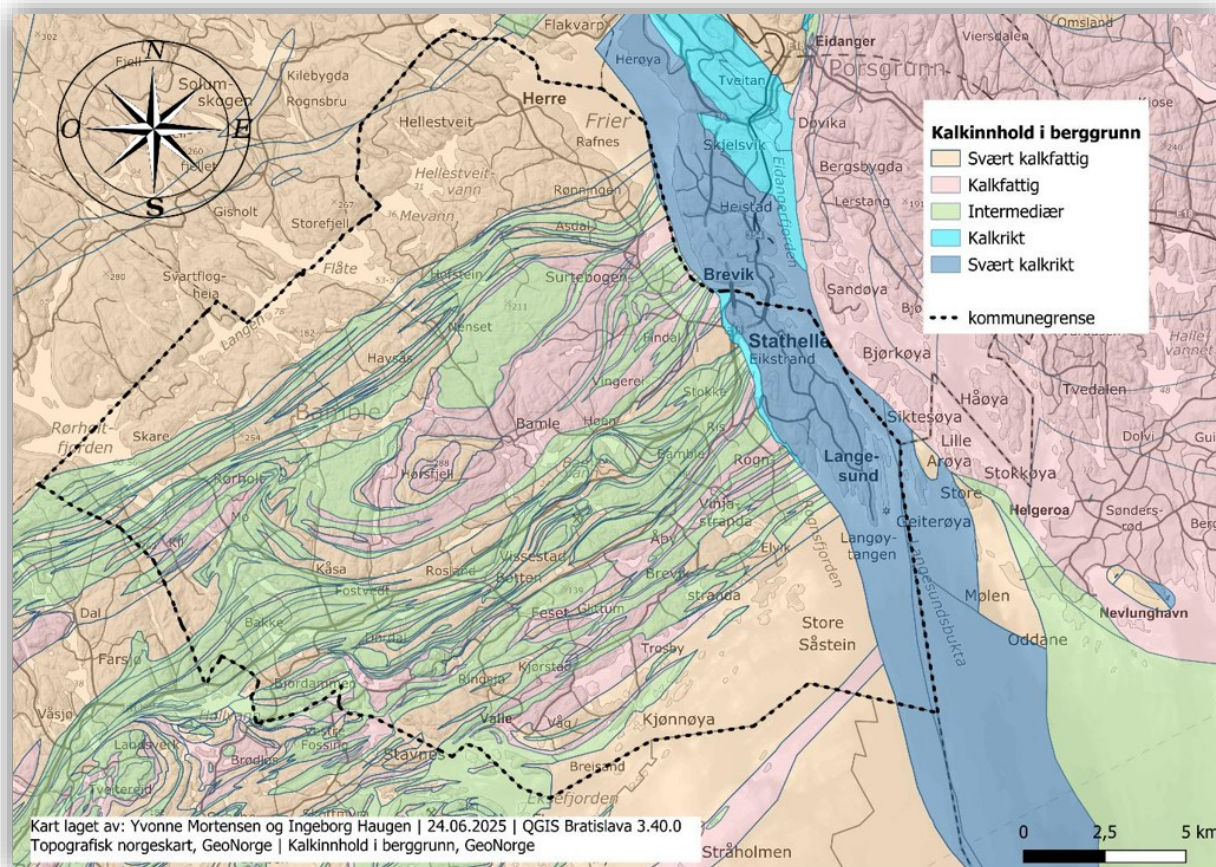
I Bamble finnes det også et variert naturmangfold knyttet til skog og kyst. Skogområdene rommer både rik edelløvskog og boreal barskog, med leveområder for fugl, pattedyr, insekter og sopp. I skogen finnes også ferskvannssystemer som bidrar til naturmangfoldet. Kystsonen preges av strandenger, svaberg og små våtmarker, som gir viktige leveområder for sjøfugl, amfibier og pollinerende insekter. Disse områdene har stor økologisk verdi og fungerer som spredningskorridorer og økologiske forbindelser mellom ulike naturtyper.

Naturmangfold bidrar positivt til friluftslivsopplevelser ved å gi rikere sanseintrykk, økt trivsel og sterkere tilknytning til naturen. Variasjon i arter og naturtyper styrker både motivasjon og helsegevinst ved friluftsliv. Dette er dokumentert i Miljøverndepartementet rapport *Naturopplevelse, friluftsliv og vår psykiske helse* (2009), som viser at kvaliteten på naturen kan knyttes til opplevelsesverdien og effekten av å oppholde seg ute.

Samlet utgjør skog- og kystområdene en sentral del av Bamble kommunes naturgrunnlag, og er viktige for å opprettholde økosystemenes funksjon og motstandskraft mot klimaendringer.

4.3. Geologisk naturmangfold

Bamble har en variert berggrunn. Øst i Bamble er det et viktig område med kalkstein som ligger på Langesundshalvøya. Kalk gir basiske vekstforhold som stimulerer spesielle arter og økosystemer. Mange av disse artene og naturtypene er på den norske rødlista.



Figur 3: Kartet viser kalkinnholdet i berggrunnen i kommunen. Som man kan lese av kartet ligger Langesundshalvøya og Langøya innenfor et svært kalkrikt område. (bilde hentet fra: Haugen & Mortensen, 2025)

Langesundshalvøya sine løsmasser har opphav av forvitring av kalkfjellet med enkelte områder med marine avsetninger.

Gea Norvegica Geopark ble i 2006 Skandinavias første geopark støttet av UNESCO.

Geoparken ligger i både Telemark og Vestfold. Kommunene inkluderer Bamble, Kragerø, Lardal, Larvik, Nome, Porsgrunn, Siljan og Skien. Innenfor parken finner vi et stort mangfold av bergarter, og samlet sett kan de fortelle historier fra en rekke geologiske perioder i norsk geologisk historie. Vi finner metamorfe bergarter (grunnfjell) fra urtiden, sedimentære



bergarter fra kambrosilur, samt magmatiske bergarter fra perm. Det er også en rekke avsetninger og minner fra den geologiske perioden kvartær.

I Bamble er det tre Geopark lokaliteter knyttet til Norvegica Geopark.

Steinvika kjent for fossilforekomster fra ordovicium-perioden, ca. 450 millioner år gammel. Her finner du Europas eldste fossile rev, bygget av stromatoporoider, samt fossiler av koraller, brachiopoder og sjøliljer. Området gir et unikt innblikk i livet i et tropisk hav da Norge lå nær ekvator.

Rognstranda viser et unikt geologisk skille. På vestsiden finner du 1,5 milliarder år gamle gneiser fra prekambrium, formet dypt i en fjellkjede. På østsiden reiser kalksteinsklipper seg, dannet i et tropisk hav for rundt 500 millioner år siden. Mellom disse ligger en tydelig diskordans som gir et geologisk brudd med over en halv milliard års tidsforskjell. Fossilrike lag vitner om et yrende liv i havet under kambrium og ordovicium.

Rugtvedtmyra viser spor etter sandstrand, dannet for ca. 480 millioner år siden. Havet skylte inn over nedslitt grunnfjell og avsatte grov sand, som senere ble omdannet til sandstein og konglomerat. På Rugtvedt kan denne fossile stranden studeres i tre dimensjoner og gi et unikt innblikk i landskapets geologiske historie. Her finnes også forekomst av eruptive (magmatiske), sedimentære og metamorfe bergarter side om side. Det er unikt i internasjonal sammenheng.

4.4. Utvalgte naturtyper i Bamble kommune

Utvalgte naturtyper er en juridisk kategori definert i naturmangfoldloven § 52, og omfatter naturtyper som er spesielt viktige nasjonalt. De har et formelt vern og skal tas særlig hensyn til i arealforvaltning. Eksempler inkluderer hule eiker, kalkskog, kalklindeskog, slåttemark og kystlynghei. Utvalgte naturtyper har egne forskrifter og krav til skjøtsel og bevaring.

Hule eiker er en utvalgt naturtype som er vernet etter egen forskrift, da hule eiker er blant de mest artsrike naturtypene i Norge og har stor betydning for biologisk mangfold som et eget økosystem. De gamle trærne gir leveområder for en rekke spesialiserte arter, inkludert sopp, lav, insekter og fugler, hvorav mange er rødlistet. Hule eiker representerer lang



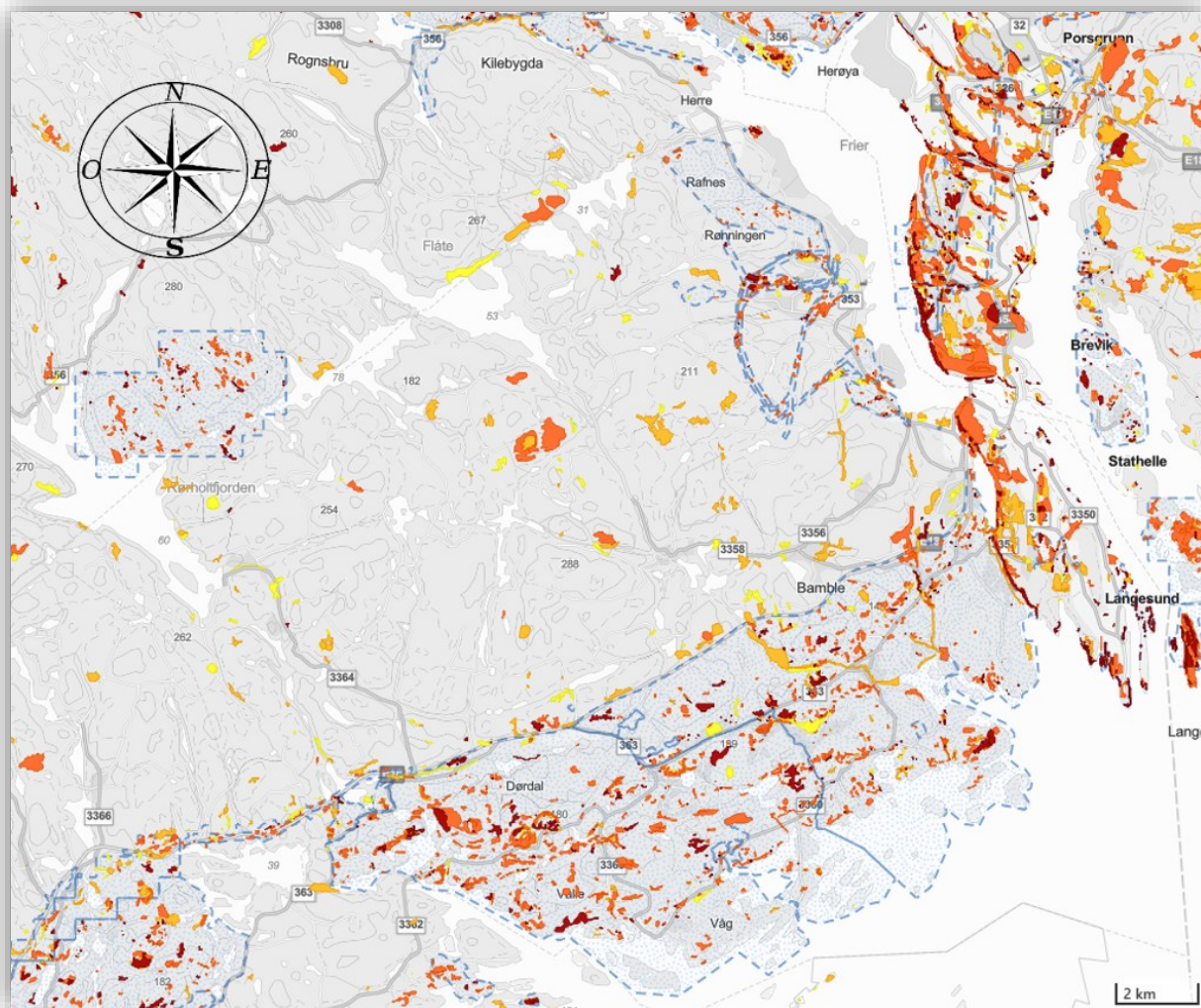
kontinuitet i landskapet og fungerer som viktige økologiske nøkkelementer. De finnes både i kulturlandskap og skog, og er sårbare for inngrep og manglende skjøtsel. Bevaring av hule eiker er derfor viktig for å opprettholde artsmangfold og økologisk funksjonalitet. I Bamble er det registrert 229 hule eiker. Disse har en stamme som er enten over 2 meter i omkrets 1,3 meter over bakken eller 95 cm i omkrets og synlig hull.

Kalklindeskog som naturtype finnes i varme og kalkrike områder. Kalklindeskogen har et rikt biologisk mangfold med mange kravfulle arter av lav, sopp og insekter. I Bamble er det 23 registrerte forekomster av kalklindeskog.

Slåttemarker er en utvalgt naturtype med stor betydning for biologisk mangfold.

Slåttemarker er artsrike kulturbetingede naturtyper som har utviklet seg gjennom langvarig og tradisjonell slått. De huser et mangfold av blomsterplanter, insekter og sopp, og de fleste av artene knyttet til slåttemarker er rødlistet. Slåttemarkene er sårbare for gjengroing og endret arealbruk, og krever aktiv skjøtsel for å opprettholde naturverdiene. Bamble kommune har 27 registrerte slåttemarker.

Åpen grunnlendt kalkmark i boreonemoral sone er en utvalgt naturtype som oppstår på tynt jordsmonn over kalkrik berggrunn i varme, sørøstlige deler av landet, inkludert Bamble. Den kjennetegnes av lysåpne forhold og et artsrikt plantesamfunn med mange kalkkrevende og kravfulle arter, inkludert flere rødlistede. Naturtypen har høy verneverdi og er sårbar for gjengroing, tilplanting og arealendringer. I Bamble utgjør slike kalkmarker viktige leveområder og bidrar til landskapets økologiske variasjon. Det er 39 registrerte forekomster av åpen grunnlendt kalkmark i borenemoral sone i Bamble.



Figur 4: Viser kartlagte naturtyper med svært stor, stor, middels og noe verdi. Figuren inkluderer dekningskart for Naturtyper på land (NiN). Hentet fra Naturbase.

4.5. Skog

Bamble kommune har flere sjeldne og verdifulle skogtyper som er tett knyttet til kalkrik berggrunn, særlig på Langesundshalvøya og omkringliggende områder. Disse skogtypene er viktige leveområder for et stort mangfold av arter – mange av dem rødlistede og kalkkrevende.

Kalkfuruskog består hovedsakelig av furu som vokser på baserik jord. Denne naturtypen huser et rikt artsmangfold av lav, sopp og karplanter, og finnes blant annet i Røsskleiva og Nustad naturreservater. Kalkfuruskog er sårbar for flatehogst, treslagsskifte og gjengroing, og har høy verneverdi.



Edelløvskog er en bredere naturtype som omfatter skoger dominert av varmekjære treslag som eik, lind, ask og alm. Disse skogene er artsrike og viktige for insekter, fugl, lav og sopp. I Bamble finnes edelløvskog blant annet i Kjær, Tangvald og Grøssås naturreservater.

Lindeskog er en mer spesialisert type edelløvskog der lind dominerer tresjiktet, ofte sammen med ask og alm. Den forekommer gjerne i sørvendte, kalkrike skråninger og har et særegent artsmangfold. I Bamble er lindeskog vernet blant annet i Tangvald og Kjær.

Gammelskog er skog som har fått utvikle seg over lang tid uten vesentlige inngrep, og kjennetegnes av gamle trær, død ved og et variert skogbilde. Denne naturtypen har stor betydning for biologisk mangfold, og huser mange arter som er avhengige av stabile og urørte skogmiljøer, inkludert flere rødlistede arter av lav, sopp, insekter og fugl.

Gammelskog har høy økologisk verdi og bidrar til karbonlagring og vannregulering. I Bamble finnes gammelskog både i barskog og edelløvskog, og bevaring av slike områder er viktig for langsiktig naturmangfold og økosystemtjenester.

Skogen i Bamble gir gode rammer for friluftsliv gjennom et variert nettverk av stier og sammenhengende skogsområder. Skogsarealer, inkludert skogsbilveier legger til rette for naturopplevelser, turgåing, sykling og matauk, og bidrar til folkehelse og livskvalitet for alle brukere av naturen i Bamble.

Bevaring og riktig skjøtsel er avgjørende for å opprettholde økologisk funksjon og sikre leveområder for truede arter som Bamble har et særlig ansvar for.

4.6. Myr

Myrer er blant de mest artsrike og karbonrike økosystemene i Norge, og spiller en nøkkelrolle både for naturmangfold og klimaregulering. De fungerer som leveområder for spesialiserte arter, hekkeplasser for fugl og naturlige vannreservoarer som bidrar til flomdemping og vannrensing.

I Bamble finnes flere typer myr, blant annet slåttemyr, jordvannsmyr og nedbørsmyr. Noen av disse er kartlagt og vurdert som verdifulle naturtyper. Et godt eksempel er Horsfjellmyra

naturreservat, opprettet i 1983, som inneholder både nedbørsmyr og jordvannsmyr med intakt hydrologi og stor variasjon.

Slåttemyr er en artsrik, fuktig naturtype som har oppstått gjennom tradisjonell slått. Den krever aktiv skjøtsel, huser rødlistede arter og har høy natur- og kulturhistorisk verdi.

Jordvannsmyr er en næringsrik myrtype som får vann fra omkringliggende jordmasser. Den har høy biologisk verdi, huser spesialiserte arter og er viktig for karbonlagring og vannregulering.

Nedbørsmyr er en næringsfattig myrtype som kun får vann fra nedbør. Den har lav pH, huser mer spesialiserte arter, særlig innen moser.

I tillegg finnes flere verdifulle våtmarker langs sjøen, både i brakkvann og saltvann. De er viktige for enkeltarter, spesielt fugl.

Myrer er sårbare for inngrep som drenering, gjengroing og forurensning. Klimaendringer kan også påvirke vannbalansen og føre til tap av torvlag. For å bevare disse viktige økosystemene, bør kommunen unngå nye inngrep, kartlegge tilstanden, identifisere restaureringspotensial og vurdere skjøtsel av verdifulle slåttemyrer.

Myras evne til å lagre karbon bidrar til opptak av karbondioksid, men viktigst er bevaringen av myr for å holde bundet karbon lagret i myr. Om en myr tørkes ut, vil nedbrytningsprosessen av myren starte, og lagret karbon slipper ut i atmosfæren i form av karbondioksid.

4.7. Ferskvann

I Bamble er det flere kalksjøer. Kalk fremmer et basisk miljø som igjen gjør at mange arter trives der. En utfordring for noen av Bambles kalksjøer er at de er eutrofe, spesielt Stokkevannet. Det betyr at de er næringsrike, og planteveksten fremmer en akselerert gjengroing og særlig konkurransesterke arter. Av andre kalksjøene som har en særlig verdi er



det Nordre Synken (Verdi A) og Søndre Synken (Verdi A) som begge er kategorisert under “Vegetasjonsfrie kalksjøer”, Krogshavn (Verdi A) som har to mindre vannforekomster med “Bustkrans- pigghkrans- utforming” som er en truet naturtype samt har arten *Chara vulgaris* som er rødlistet, og et tjern på Langøya (Verdi C) som er kategorisert under “humusrik kalksjø med meget høyt kalkinnhold”. Den har en rødlistet vegetasjonstype “Vanlig kransalge”.

Elvemusling (*Margaritifera margaritifera*) er påvist i Herreelva (2012), Bolvikelva (2017) og Åbyelva (2017). Norge har 40% av den europeiske bestanden av elvemusling, og dette gjør den til en ansvarsart for Norge. Elvemuslingens livssyklus omfatter et larvestadium som er festet til gjellene på laks eller ørret, et ungt stadium nedgravd i grusen og et voksent stadium synlig på elvebunnen. For foryngelse av bestanden må elvene ha god økologisk tilstand, med riktig artssammensetning og godt bunnsubstrat.

Edelkreps (*Astacus astacus*) er registrert i flere lokaliteter i Bamble, særlig i kalkrike vannmiljøer. Siste kartleggingen var i 2007, undersøkelsen fant ikke signalkreps (en fremmed art som sprer krepsepest) i kommunen, og lokalitetene med edelkreps ble vurdert som friske. Edelkrepsen er sterkt truet og har høy verneverdi, Norge huser en betydelig andel av den europeiske bestanden. Den finnes særlig i Synkene ved Langesund, hvor gamle gruver danner dammer med gode livsbetingelser. KrepSENS utbredelse i Bamble er begrenset, og arten er sårbar for sur nedbør, habitatendringer og sykdom.

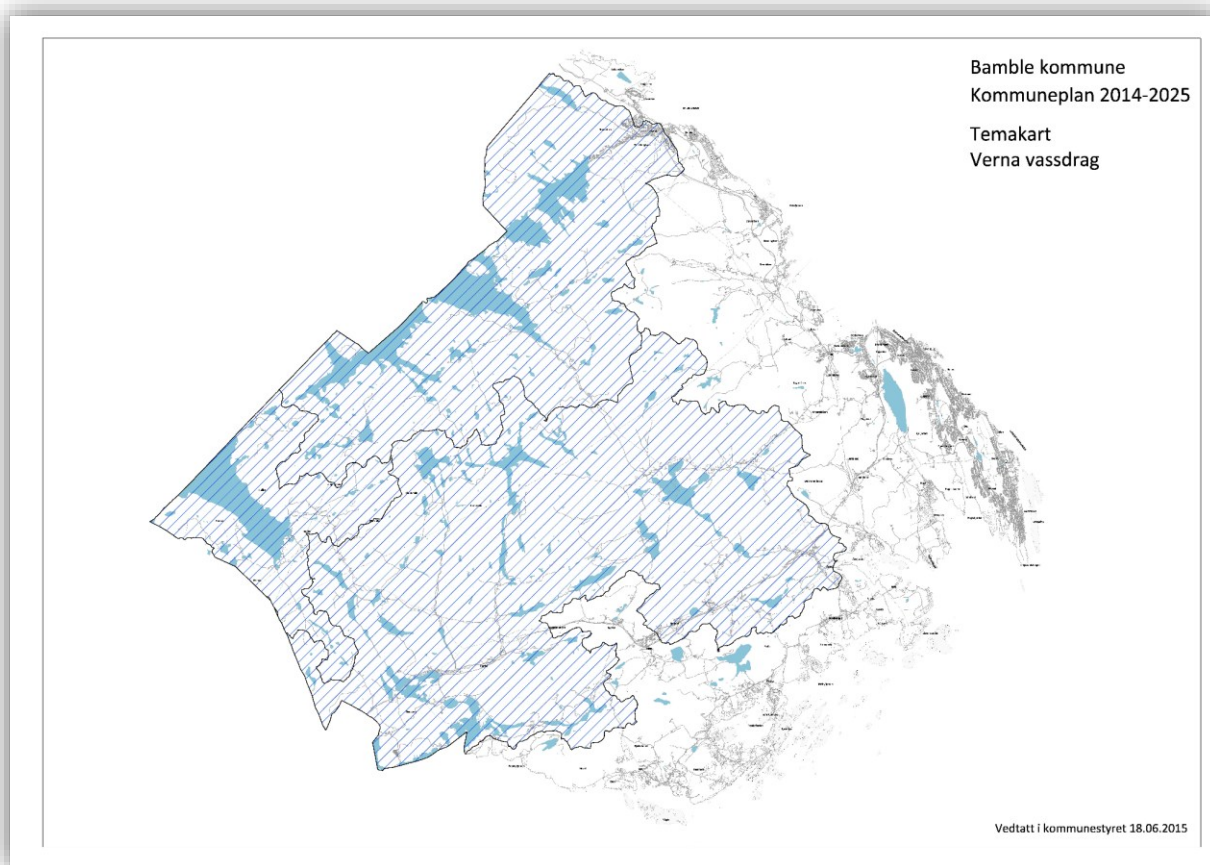
Ål (*Anguilla anguilla*) har tidligere vært svært tallrik i Bamble og har blitt fisket som næringsvei. Bestanden har gått kraftig ned. Ål er klassifisert som sterkt truet (EN) på den norske rødlisten fra 2021. Globalt er den oppført som kritisk truet (CR) på IUCNs rødliste. Ålen er totalfredet i Norge siden 2010, og statusen skyldes betydelig nedgang i populasjonsstørrelsen på grunn av overfiske i havet og vannkraftutbygging som er et betydelig hinder for utvandring til havet.

Ferskvannssystemene i Bamble kommune huser et variert fiskesamfunn med både stedeegne arter og introduserte arter. Historisk har kommunen hatt bestander av anadrome arter som ørret, laks, røye og trepigget stingsild, samt katadrome arter som europeisk ål. Disse artene er tilpasset livssykluser som krever både ferskvann og saltvann, og er derfor særlig sårbare

for inngrep i elver og kystnære områder. Mennesker har flyttet fiskearter mellom vann, og det har etablert seg bestander av innlandsfisk.

Ferskvannene i Bamble er en stor del av friluftslivsaktiviteten i Bamble, som bading, padling, fiske og naturopplevelser. Innsjøer og elver er viktige rekreasjonsområder, og god vannkvalitet er avgjørende for brukeropplevelsen.

Flere av vassdragene i Bamble er vernet basert på *Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag (Verneplan for vassdrag)*. De vernede nedbørsfeltene er Åbyelva, Lona og Herreelva Sandneskilen. Dette innebærer strenge begrensninger på inngrep som kan endre vannføring, kantvegetasjon eller økologiske funksjoner. Områdene har stor betydning for arter knyttet til ferskvann og fungerer som viktige økologiske korridorer mellom kyst og innland.



Figur 5: Temakart for vernede vassdrag i Bamble kommune. Hentet fra kommuneplanens areal-del.



Fremmede fiskearter utgjør en betydelig trussel mot det stedegne naturmangfoldet i ferskvannssystemene i Bamble kommune. Disse artene kan skape økologisk ubalanse, ved at de stedegne artene må konkurrere om mat og leveområder. Spesielt i nyere tider er trusselnivået økt, med ulovlig utsetting av karpefisk og gjedde.

Flere fremmede karpefisker, som karpe, mort, sørv og suter, er introdusert i innsjøer og vassdrag i Bamble kommune. Disse artene har stor påvirkning på økosystemene, særlig i næringsrike innsjøer. Karpefiskene roter i bunnen når de leter etter mat, noe som fører til opprøring av sedimenter, grumset vann, og redusert lysinntrengning. Dette svekker vekstvilkårene for undervannsplanter og fremmer gjengroing med konkurransesterke arter som trådalger og siv, og vil true bestander av salamandere i lukkede dammer.

Gjengroing (eutrofiering) reduserer det biologiske mangfoldet, forringer leveområder for fisk, amfibier og vannfugl, og kan føre til oksygenmangel i bunnen. Dette skjer når næringsstoffer, særlig nitrogen og fosfor, tilføres vannmiljøet i for store mengder, ofte fra jordbruk, avløp eller overvann. Resultatet er økt algevekst og redusert lysinnslipp, som igjen påvirker undervannsvegetasjon og dyreliv negativt. Over tid kan dette føre til at naturlige dammer og innsjøer gror igjen, og at arter som er avhengige av åpne, næringsfattige vannmiljøer forsvinner. Tiltak for å redusere eutrofiering er derfor viktig for å bevare vannrelaterte naturverdier i Bamble.

Amfibier i Bamble krever et variert landskap med mange dammer, myrer og småvann som gir gode leveområder for amfibier. Arter i Bamble er storsalamander, småsalamander, nordpadde, buttsnutefrosk og trolig spissnutefrosk (ikke offisielt registrert i kommunen). Disse artene er avhengige av vann for formering, men tilbringer store deler av livet på land. Mange amfibier er sårbare for inngrep som drenering, forurensning og fiskeutsetting. Bevaring av amfibienes leveområder, særlig dammer med naturlig kantvegetasjon og god vannkvalitet, er viktig for å opprettholde bestandene.

Elver og bekker utgjør viktige økologiske strukturer i landskapet og har stor betydning for naturmangfoldet i kommunen. Elver fungerer som leveområder, vandringsveier og gyteplasser for fisk og amfibier, bidrar til vannrensing, flomdemping og karbonlagring. Intakte vassdrag med naturlig kantvegetasjon og god vannkvalitet bidrar til å opprettholde den økologiske funksjonaliteten for vassdraget.



4.8. Marint

Bamble kommune har en lang og variert kystlinje med skjærgård, terskelfjorder og brakkvannsområder, som gir opphav til et rikt og sammensatt marint naturmangfold. Kommunen har registrert 158 marine lokaliteter med verdifulle naturtyper, hvorav flere er vurdert som viktige for bevaring av biologisk mangfold.

Våtmark knyttet til sjø er viktig for mange arter som fugl, karplanter og alger. Disse er ofte dominert av takrørskog. Overgangssonen mellom terrestriske og marine økosystemer er ofte eutrofe og bidrar med næringstilgang, samt oppvekst- og forplantningsområder, se beskrivelse av bløtbunnsområder under.

Bløtbunnsområder er viktige oppvekstområder for fiskeyngel, og bidrar som habitat for bunndyr og fugl. Bløtbunn har stor betydning for økosystemtjenester som næringsomsetning og vannrensing. I Bamble kommune er det registrert 87 bløtbunnsområder i strandsonen.

Tareskogen er blant de mest produktive økosystemene langs norskekysten og fungerer som habitat for et stort antall arter. Den bidrar også til karbonlagring og kystbeskyttelse. I Bamble er det registrert 2 større tareskogforekomster.

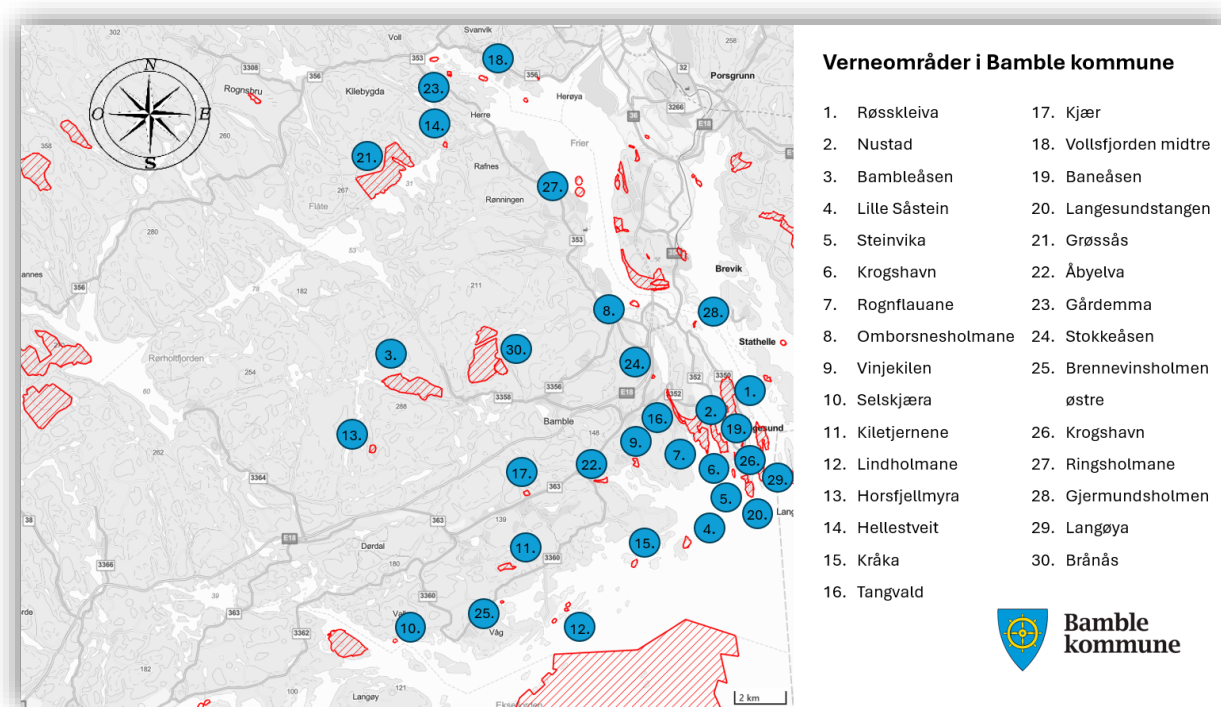
Ålegras er en nøkkelart i kystøkosystemet og gir skjul og oppvekstområder for fisk og virvelløse dyr. Samfunnene er sårbare for eutrofiering, bunntåling og fysisk inngrep. I Bamble er det registrert 69 ålegrassamfunn.

Bamble kommune har startet en prosess i samarbeid med Fiskeridirektoratet for å etablere hummerfredningsområde. Dette tiltaket har som mål å beskytte lokale bestander av hummer og samtidig styrke det marine økosystemet.

4.9 Verneområder

Verneområder opprettes med hjemmel i naturmangfoldloven. Verneområder som naturreservat, landskapsvernområde og biotopvernområde opprettes for å bevare særegne naturtyper, truede arter eller landskap med høy økologisk verdi.

I Bamble er 6,33 km², hvor av 5,88 km² er på land og 0,45 km² er til havs, vernet etter lov om naturmangfold. Dette utgjør totalt 20,8% av Bamble kommune sitt areal. Kommunen har totalt 30 verneområder fordelt på 23 naturreservater, 1 landskapsvernområde, 5 biotopvernområder og 1 naturminne. Det er Statsforvalteren, i samarbeid med grunneiere, som er forvaltningsmyndighet for verneområdene.



Figur 6: Viser et oversiktsbilde over verneområder i Bamble kommune i 2025.

Røsskleiva naturreservat

opprettet i 1993 for å bevare en av Norges største sammenhengende kalkfuruskoger. Området er viktig både nasjonalt og nordisk, med rik flora og flere sjeldne arter.

Nustad naturreservat

opprettet i 1993 for å bevare et særpreget og forholdsvis urørt kalkfuruskogsområde. Området har rik flora, inkludert svartor-sumpskog og bergflette.



Bambleåsen naturreservat

opprettet i 2019 for å bevare et variert skogområde med gammel furuskog og eik-furuskog. Området har mange truede lav-, mose- og sopparter.

Steinvika naturreservat

opprettet i 1988 for å bevare unike geologiske formasjoner og fossilrike bergarter fra ordovicium-perioden. Området har også sjelden kalkkrevende flora og insekter.

Rognsflauane naturreservat

opprettet i 1993 for å bevare et særpreget, kystnært barskogområde på kalkrik grunn. Området har rik flora, kalkfuruskog, lågurtgranskog og en betydelig bestand av barlind.

Vinjekilen naturreservat

opprettet i 1990 for å bevare et viktig våtmarksområde med strandeng og strandsump. Området har rikt fugleliv og flere truede plantearter knyttet til kystnær vegetasjon.

Kiletjernene naturreservat

opprettet i 1990 for å bevare en næringsrik gjengroingsmyr rundt to tjern. Området er viktig for våtmarksfugler og har ferdselsforbud i hekketiden.

Horsfjellmyra naturreservat

opprettet i 1983 for å bevare et sjeldent myrkompleks med både nedbørsmyr og jordvannsmyr. Sør i området finnes en høymyr, som er skogløs.

Kråka naturreservat

opprettet i 1980 for å bevare viktige hekkeplasser for sjøfugl. Reservatet omfatter en liten øy og sjøarealer rundt, og har ferdselsforbud fra 15. april til 15. juli for å beskytte fuglelivet.

Lille Såstein naturreservat

opprettet i 1980 for å beskytte viktige hekkeområder for sjøfugl. Øya har rikt fugleliv og ferdselsforbud fra 15. april til 15. juli for å beskytte fuglelivet.

Krogshavn naturreservat

opprettet i 1980 for å bevare livsmiljøet for planter og dyr, særlig sjøfugl og deres hekkeplasser. Området omfatter en holme med omkringliggende sjøareal, og det er ferdselsforbud fra 15. april til 15. juli.

Omborsnesholmane naturreservat

opprettet i 1980 for å beskytte viktige hekkeområder for sjøfugl. Reservatet består av tre holmer og omkringliggende sjøareal, med ferdselsforbud fra 15. april til 15. juli.



Selskjæra naturreservat

opprettet i 1980 for å beskytte viktige hekkeområder for sjøfugl. Reservatet består av små holmer og skjær, og har ferdselsforbud fra 15. april til 15. juli.

Lindholmane naturreservat

opprettet i 1980 for å beskytte viktige hekkeområder for sjøfugl. Reservatet omfatter tre holmer og sjøareal rundt, med ferdselsforbud fra 15. april til 15. juli.

Hellestveit naturreservat

opprettet i 1978 for å bevare et sjeldent område med lågurt-eikeskog i en sørvestvendt li ved Hellestveitvannet. Skogen består av storvokste, rette eiker og huser flere varmekjære arter i busksjikt og bunnvegetasjon.

Tangvald naturreservat

opprettet i 1978 for å bevare en av landes rikeste forekomster av alm-lindeskog. Området har også gråor-askeskog og svartor-strandskog, og huser mange varmekjære arter.

Kjær naturreservat

opprettet i 1978 for å bevare et verdifullt edelløvskogsområde. Reservatet består av lågurt-eikeskog, alm-lindeskog og svartor-

sumpskog, med urørt eikeskog og storvokst lind i tresjiktet.

Baneåsen plantefredningsområde

opprettet i 2006 for å bevare en rik og arts mangfoldig edelløvskog med høy botanisk verdi. Området er spesielt kjent for forekomster av varmekjære og kalkkrevende planter, og det er totalfredning av plantelivet.

Grøssås naturreservat

opprettet i 2010 for å bevare et tilnærmet urørt område med rik edelløvskog. Reservatet har stor variasjon i naturtyper og økosystemer, og huser sjeldne, truede og sårbare arter.

Gårdemma naturreservat

opprettet i 2006 for å bevare et tilnærmet urørt naturområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har også særskilt vitenskapelig verdi som referanseområde og er egenartet i form av strandeng og velutviklet strandsumpvegetasjon med stor variasjon i vegetasjonstyper og flere sjeldne plantearter.



Brennevinsholmen østre

biotopvernområde

opprettet i 2009 for å bevare for å beskytte viktige hekkeområder for sjøfugl. Reservatet omfatter en holme og sjøarealet rundt, med ferdselsforbud fra 15. april til 15. juli.

Ringsholmane fuglefredningsområde

opprettet i 2009 for å bevare for å beskytte viktige hekkeområder for sjøfugl. Reservatet består av to store holmer og et par småskjær, samt sjøarealet rundt, med ferdselsforbud fra 15. april til 15. juli.

Vollsfjorden midtre

fuglefredningsområde

opprettet i 2009 for å bevare for å beskytte viktige hekkeområder for sjøfugl. Reservatet består av en stor, og relativt kupert holme samt noen mindre skjær, samt sjøarealet rundt, med ferdselsforbud fra 15. april til 15. juli.

Langesundstangen naturreservat

opprettet i 2002 for å bevare en viktig lokalitet for forståelse av Oslofeltets fossilførende bergarter og et kystnært skogområde som inneholder verdifull havstrand.

Åbyelva naturreservat

opprettet i 2006 for å bevare et tilnærmet urørt elveosområde med høyt biologisk mangfold. Området har intakt elveosvegetasjon, inkludert svartorstrandskog og strandeng, og har stor verdi som referanseområde for forskning og naturforvaltning

Stokkeåsen naturminne

opprettet i 2006 for å bevare en geologisk lokalitet av nasjonal og internasjonal verdi for forskning, undervisning og informasjon om bergarter og prosesser knyttet til dannelsen av Fensfeltet.

Krogshavn plantefredningsområde

Området verner spikesøtgras, en kritisk truet art. Den lille grøften i Bamble huser også sjeldne våtmarksplanter. Vernet sikrer arts mangfold og bevaring av sårbar biotop. Det har ikke blitt påvist spikesøtgras på lokaliteten i nyere tid, til tross for kartlegginger.

Gjermundsholmen naturreservat

opprettet i 2006 for å verne kalkrike berg, sjeldne lavarter og strandvegetasjon. Formålet er å bevare urørt natur, økologiske prosesser og høy botanisk verdi.



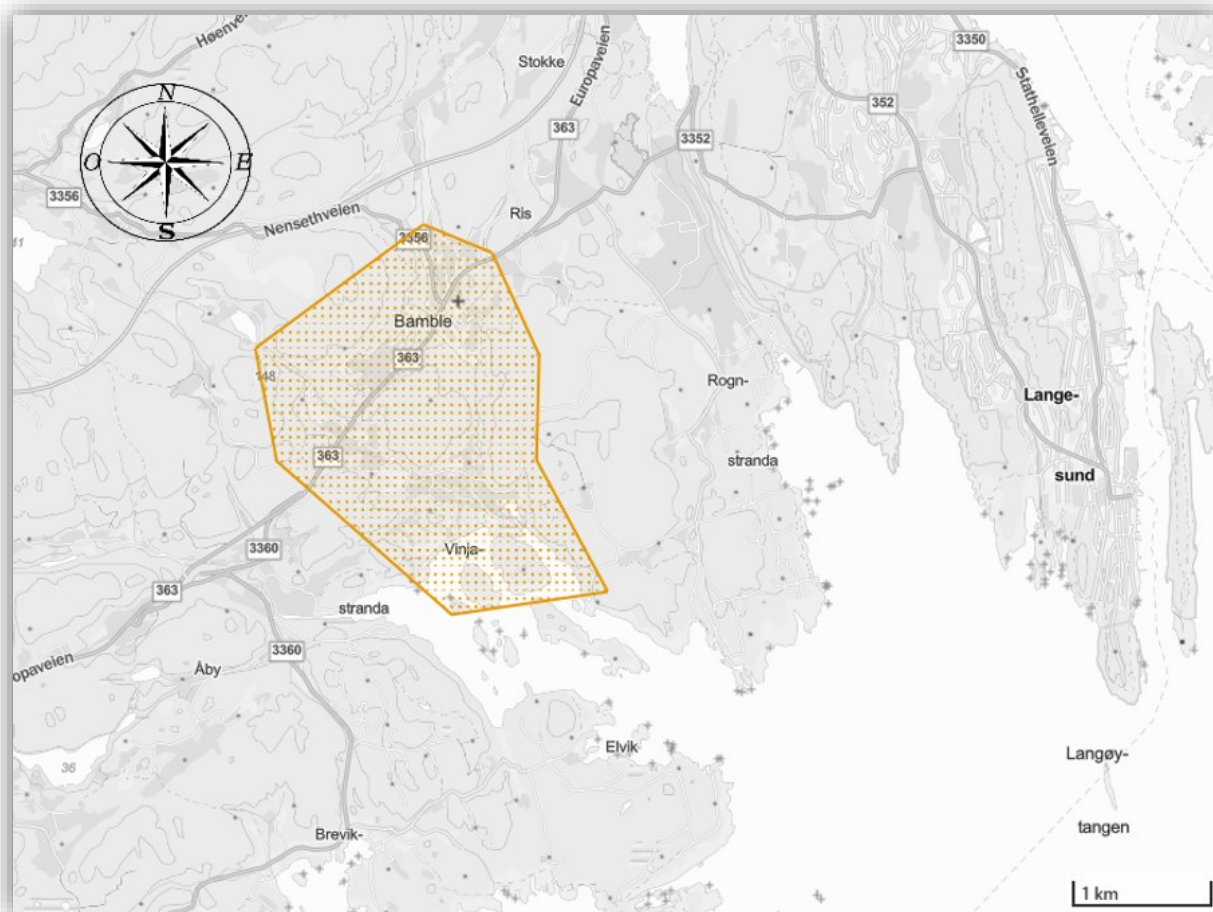
Langøya landskapsvernområde

opprettet i 2006 for å verne et unikt kystlandskap med kalkfuruskog, tørrenger og strandvegetasjon. Området huser sjeldne arter og trues av gjengroing. Skjøtsel er avgjørende for naturmangfoldet.

Brånås naturreservat

opprettet i 2025 for å verne gammel furu- og granskog, rik edellauvskog og sumpområder. Området huser truede arter av sopp og karplanter. Vernet sikrer biologisk mangfold i boreonemoral sone.

4.10 Kulturlandskap



Figur 7: Bamble kirke-Esa-Hvalvika registrert i Naturbase som et verdifullt kulturlandskap.

Kulturlandskapet i Bamble kommune er formet gjennom generasjoner med jordbruk, beite, slått og annen menneskelig aktivitet. Dette landskapet har stor betydning for naturmangfoldet, både som leveområde for arter og som bærer av kulturhistoriske verdier.



Mange av naturtypene i kulturlandskapet er semi-naturlige, det vil si at de er avhengige av aktiv skjøtsel for å opprettholde sin økologiske funksjon.

I Bamble er ett område registrert som verdifullt kulturlandskap på nasjonalt nivå i Naturbase, Bamble kirke-Esa-Hvalvika. I tillegg finnes flere områder som er lagt inn som hensynssoner i kommuneplanens arealdel. Disse områdene har fått bestemmelser som skal sikre at natur- og kulturverdiene ivaretas ved planlegging og tiltak. Det anbefales at bestemmelsene i kommuneplanens arealdel revideres for å tydeliggjøre omfang og konsekvenser for grunneiere og næringsdrivende.

Mange av kulturlandskapets naturtyper i Bamble er i moderat til dårlig økologisk tilstand, og det er behov for restaurering og skjøtsel. Det mangler systematisk kartlegging av beitemarkssopp og pollinatorer, og flere lokaliteter har ikke oppdaterte skjøtelsplaner.

Tabell 1: Hensynsone kulturlandskap fra kommuneplanens arealdel oppdatert 2021.

Hensyn landskap (KLV) Hensynsone KP H550
Nasjonalt viktig (N) kulturlandskapsområde
Bamble kirke - Esa - Hvalvika
Lokalt viktig (L) kulturlandskapsområder
Høgenhei – Rogn - Grasmyr
Høen-Bamble vann – Hørsfjell
Stormyr
Åby
Trosby - Melby
Rønholt - Vissestad
Nedre Feset
Bjønnåsen, Feset
Rørholt - Storøy
Store Flygeren
Surtebogen
Elvik/Stangsodden
Nordheim/Tangvall
Rugtedtgrenda
Halsundsåsen, Herre
Gjømle - Sundby - Eik



4.11 Artsmangfold

Bamble kommune har et stort mangfold i arter. Artsdatabanken kategoriserer arter basert på et system med Livskraftig (LC), Nær Truet (NT), Sårbar (VU), Sterkt truet (EN), Kritisk truet (CR) og Regionalt utdødd (RE). I 2021 kom det ny oppdatert rødliste; *“Norsk rødliste for arter 2021”*.

Det er ifølge registreringer på artsdatabanken: 23 Kritisk trua, 112 Sterkt truet og 187 Sårbare arter i Bamble kommune gjennom tidene, og det er trolig flere arter som er til stede i kommunen som ikke er observert og registrert på artsdatabanken.

Prioriterte arter registrert i Bamble kommune; rød skogfrue (sist observert i 2024), dverggås (2020), svarthalespove (2001) og klippeblåvinge (1950). Generelt er alle prioriterte arter samt deres økologiske funksjonsområde vernet gjennom egne forskrifter j.fr

Naturmangfoldloven § 23



4.12 Viltforvaltning

Bamble kommune har et aktivt jaktmiljø og en lang tradisjon for forvaltning av hjortevilt, inkludert elg, hjort og rådyr. Disse artene utgjør en viktig del av det biologiske mangfoldet og har stor betydning for økosystemene, friluftslivet og lokal verdiskaping. Bamble kommune har vedtatt egne målsetninger for hjorteviltforvaltning for perioden 2023–2025, som skal sikre en bærekraftig og kunnskapsbasert forvaltning. Forvaltningen bygger på prinsippene i naturmangfoldloven og viltloven, og skal ivareta både økologiske hensyn og samfunnsinteresser.

Elg: Bestanden har hatt utfordringer med lav kalvevekt og skjev kjønnsfordeling. Det er behov for å styrke kondisjon og produktivitet gjennom målrettet avskyting og habitattilpasning.

Hjort: Har hatt sterk vekst, særlig i kystnære strøk. Beiteskader på innmark og rundballer er økende. Forvaltningen skal bidra til å stabilisere bestanden og redusere konflikter.

Rådyr: Høy tetthet og mange viltpåkjørsler, særlig i tettbygde strøk. Kommunen ønsker å redusere bestanden i pressområder og tilrettelegge for økt jakttrykk.

Småviltjakt i Bamble følger nasjonale retningslinjer fra Miljødirektoratet, herunder bestemmelser om jakttider, artsvern og bruk av jaktvåpen. Småviltjakt krever tillatelse fra grunneier og betalt jegeravgift.

Kommunen har minsteareal for jaktkvoter på de forskjellige hjorteartene, og stiller krav til bestandsplaner og rapportering. Viltforvaltningen ses i sammenheng med naturmangfold, arealbruk og klimaendringer, og inngår som en del av kommunens helhetlige miljøforvaltning.



5. utfordringer og trusler for naturmangfold

Naturmangfoldet i Bamble kommune står overfor flere alvorlige og sammensatte trusler. Disse truslene virker ofte sammen og kan forsterke hverandre. For å sikre et robust naturmangfold må kommunen ha et tydelig og oppdatert bilde av hvilke utfordringer som er mest kritiske, hvilke konsekvenser de har og hvordan de kan håndteres.

5.1 Arealbruksendringer

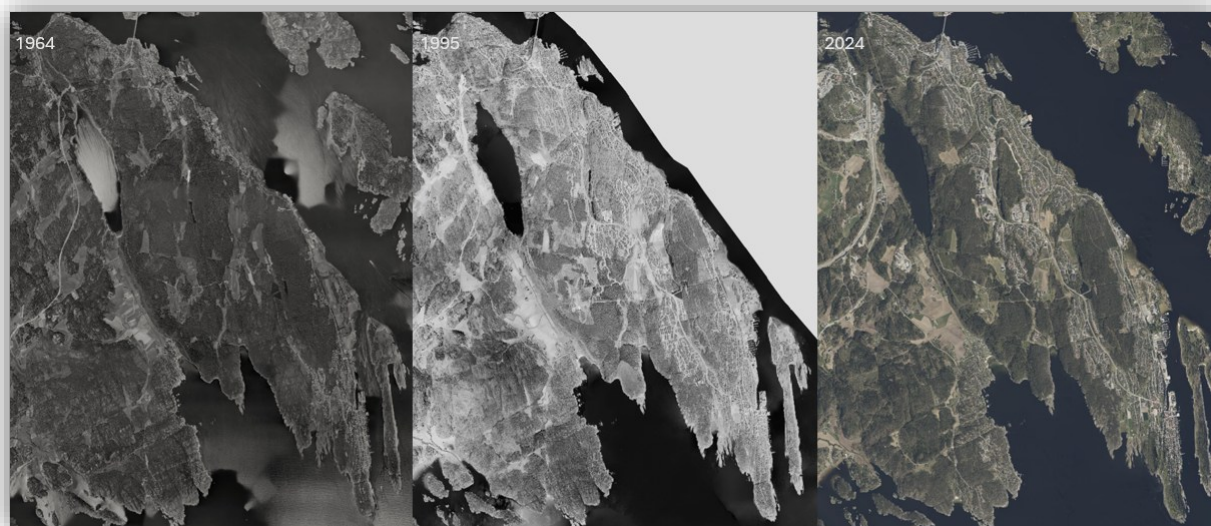
Arealbruksendringer er den største trusselen mot naturmangfoldet både nasjonalt og lokalt. Artsdatabanken anslår at omtrent 90 % av de truede artene i Norge er negativt påvirket grunnet arealendringer. Tap, forringelse og fragmentering av leveområder utgjør de mest alvorlige truslene mot biologisk mangfold.

Arealbruksendringer fører til direkte reduksjon av tilgjengelige arealer for ulike arter, i tillegg til fragmentering av gjenværende leveområder. Hver gang vi endrer eller gjør inngrep i naturen, påvirkes levestedene til planter, dyr, sopp og mikroorganismer. Dette gjelder både direkte nedbygging og indirekte påvirkning som støy, lys, ferdsel og endret hydrologi. Oppstykkede naturområder gir mindre sammenhengende leveområder, reduserer genetisk variasjon og gjør arter mer sårbare for utryddelse.

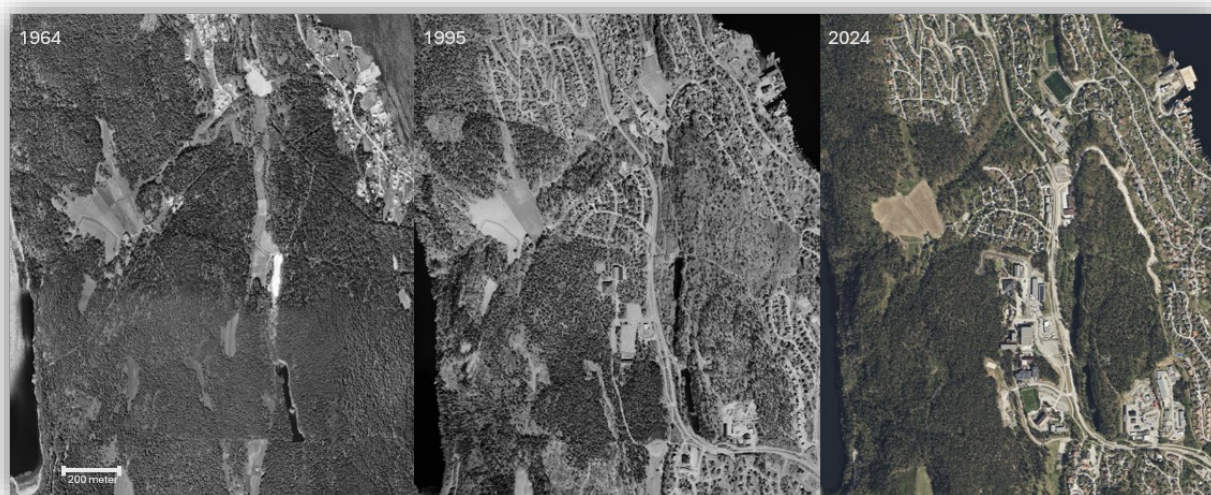
Eksempler på arealendringer inkluderer:

- Boligbygging og hytteutbygging
- Industri- og næringsutvikling
- Veibygging og annen infrastruktur
- Nydyrking og drenering av myr
- Utfylling i sjø og vassdrag.

Det er store endringer av arealbruk de siste 60 årene er knyttet til Langesundshalvøya, se figur 8. Store arealendringer har kommet som følge av områder avsatt til utbygging av boliger, industri og infrastruktur, men også knyttet til fortetting av eksisterende områder.



Figur 8: Viser historisk utvikling av Langesundshalvøya. Bildet til venstre viser flyfoto fra 1964, bildet til midten viser flyfoto fra 1995 og bildet til høyre viser flyfoto fra 2024. Sammenstillingen viser at store endringer fra 60-tallet til 90- tallet.



Figur 9: Viser historisk utvikling av Grasmyr på Langesundshalvøya i Bamble, med Stokkevannet i vest og Bunestoppen i øst. Bildet til venstre viser flyfoto fra 1964, bildet i midten viser flyfoto fra 1995 og bildet til høyre viser flyfoto fra 2024. Sammenstillingen viser endringer med 30 års mellomrom fra 60-tallet til i dag.

Kysten er under press fra hyttebygging, båthavner og utfylling. Dette truer ålegrasenger, tareskog og bløtbunnsområder som er viktige oppvekstområder for fisk og virvelløse dyr. I tillegg påvirkes sjøfugl negativt av ferdsel og støy. Konsekvensen kan føre til redusert rekruttering av fisk og tap av biologisk produksjon.



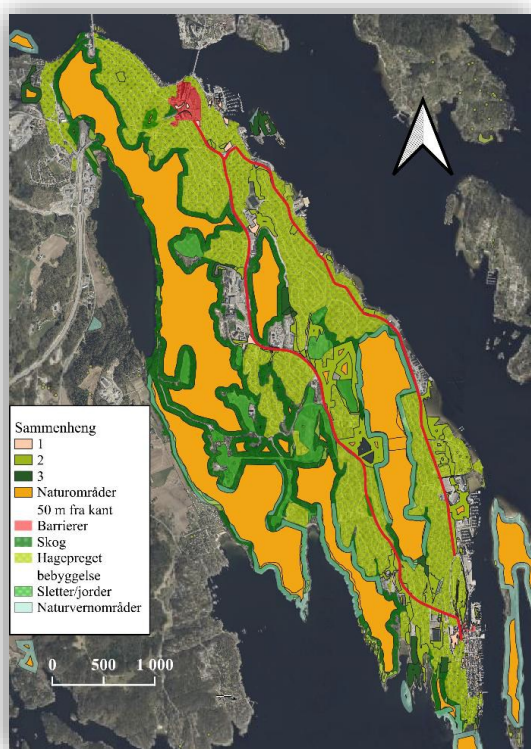
Skogbruket er en viktig næring i Bamble kommune og bidrar til lokal verdiskaping og forvaltning av store arealer. Samtidig er det viktig å være oppmerksom på at enkelte skogtyper, som kalkfuruskog, edelløvskog og lågurt-eikeskog, har høy naturverdi og kan være sårbare for enkelte driftsformer. I slike områder kan tiltak som flatehogst og treslagskifte påvirke artsmangfoldet negativt. Disse skogtypene er leveområder for arealkrevende og rødlistede arter. Fragmentering av skogområder ved store samferdselsutbygginger kan også redusere sammenhengende leveområder for hjortevilt, fugl og insekter. Kommunen bør derfor legge til rette for en balansert forvaltning, der hensyn til naturmangfold og bærekraftig skogbruk ses i sammenheng. Dialog med skogeiere og bruk av tilgjengelig kunnskapsgrunnlag, knyttet til bærekraftig drift, vil være viktig i dette arbeidet.

Myrer er viktige økosystemer med stor betydning for både karbonlagring og biologisk mangfold. I Bamble kommune finnes det flere myrområder med naturverdier, men tidligere inngrep som grøfting og drenering har redusert både areal og økologisk funksjon. For å ivareta myrenes miljøfunksjoner og økosystemtjenester bør nye inngrep overveies nøye, og det kan være aktuelt å se nærmere på muligheter for restaurering der det er hensiktsmessig. En kunnskapsbasert tilnærming og samarbeid mellom grunneiere og relevante fagmiljøer vil være viktig for å sikre en balansert forvaltning av myrområder i kommunen. Det er nå foreslått ytterligere vern av myr med å innføre forbud om nedbygging av myr etter plan- og bygningsloven. Dette er ikke endelig utformet eller vedtatt. Bamble kommune bør unngå nedbygging av myr i størst mulig grad. Det foreslås at dette tas inn som vurderingskriterie i revisjonen av ny arealdel i kommuneplanen og medfølgende planvask.

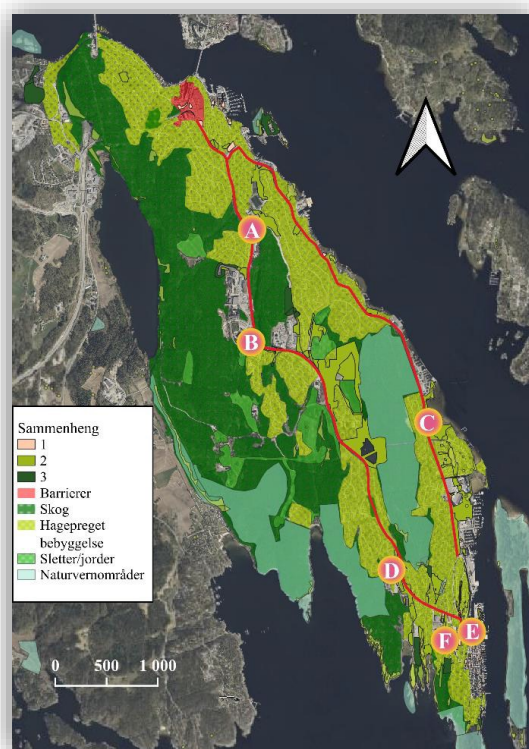
Elver med forekomster av elvemusling og kalksjøer representerer sårbare og verdifulle vannmiljøer i Bamble kommune. Disse områdene kan være følsomme for endringer i arealbruk, særlig ved tiltak som medfører avrenning, utfylling eller endret vannføring. Spredt avløp, landbruksaktivitet og industriell virksomhet kan bidra til økt næringsstofftilførsel og redusert vannkvalitet. For å ivareta disse vannforekomstene bør det ved planlegging og gjennomføring av arealtiltak legges vekt på å unngå negative påvirkninger.

Flere arter er avhengig av større leveområder, og fragmentering av natur gjør det vanskelig for dem å opprettholde levedyktige bestander. Når naturområder bygges ned eller deles opp

av infrastruktur, mister arter tilgang til viktige ressurser som mat, skjul og hekkeplasser. Dette gjelder særlig for arter med store arealkrav, som rovfugler, hjortevilt og enkelte amfibier. Samtidig reduseres mulighetene for genetisk utveksling mellom bestander, noe som kan føre til innavl og svekket motstandskraft. For å motvirke dette er det viktig å bevare sammenhengende naturområder og sikre økologiske korridorer.



Figur 10: Viser naturområder i Bamble med over 50 meter fra andre arealformål, dvs områder med begrenset menneskelig påvirkning. Hentet fra Bjellås, 2025.

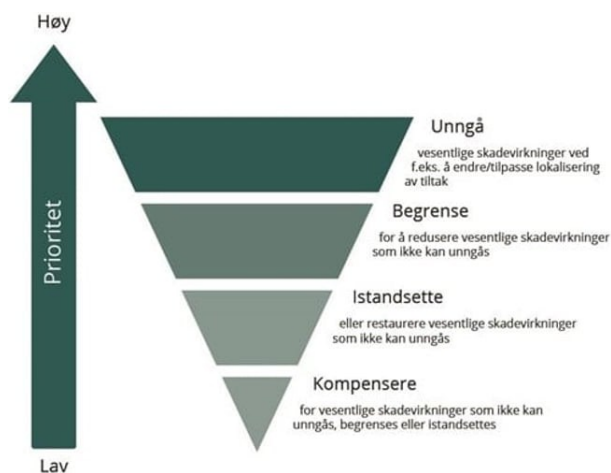


Figur 11: Kartet viser et utvalg punkter som enten er barrierer i nettverket med potensiale for å heller bli knutepunkter, eller områder som bør hensyntas for å ivareta en mulig økologisk sammenheng. Hentet fra Bjellås, 2025.

Økologisk sammenhengende arealer gir bedre naturopplevelser og økt tilgjengelighet for friluftsliv, fordi stier, grønne korridorer og naturområder henger sammen og gjør det enklere å bevege seg i naturen uten barrierer. Dette må vurderes i forbindelse med revisjon av kommuneplanens arealdel.

Det er viktig å vurdere den samlede belastningen på naturen, ikke bare enkeltprosjekter. Mange små inngrep kan til sammen gi store negative konsekvenser. Kommunen bør derfor

benytte prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8–12 og tiltakshierarkiet: unngå – begrense – kompensere



Figur 12: Tiltakshierarkiet. Først og fremst skal man unngå skadevirkninger for miljø og klima. Der det ikke er mulig skal man begrense skaden, deretter istandsette arealer. Kompensasjon er siste utvei. (Illustrasjon: Miljødirektoratet)

5.2. Forurensning

Forurensning har negativ effekt både på naturmangfold og leveområdene til forskjellige arter. Det finnes flere ulike typer forurensning som vil påvirke naturmangfoldet, for eksempel avrenning til vassdrag fra jordbruk, avløp og industri, lysforurensning og forsøpling.

Avrenning av næringsstoffer fra jordbruk eller forurensning av næringsstoffer fra spredt avløp og lekkasjer og utslipp fra offentlig avløp kan føre til kunstig høyt næringsinnhold i vassdrag og i sjøen. Dette kan blant annet føre til oppblomstring av giftige alger og trådalger (lurv). Tiltak knyttet til regulerte kantsoner i kommuneplanens arealdel kan bidra til reduksjon i utslipp av næringsstoffet til vassdrag.

Grenlandsregionen har en lang industrihistorie, og enkelte områder i Bamble kommune har utfordringer knyttet til historisk forurensning. Sedimenter i Frierfjorden inneholder miljøgifter som tungmetaller, dioksiner og PAH-er, som kan påvirke bunnlevende organismer og fisk, og utgjør en risiko for det marine økosystemet. Miljøtekniske undersøkelser fra 2025 viser at forurensningsgraden varierer, med høyere nivåer i områder med finkornede sedimenter. Slike sedimenter har større sannsynlighet for å bli virvlet opp i vannmassene ved skipstrafikk, særlig i grunne fjordområder. Dette kan føre til spredning av miljøgifter.

Aktuelle tiltak inkluderer mudring og tildekking av forurensede sedimenter for å redusere risikoen. Forurensningen stammer hovedsakelig fra tidligere industriutslipp. Kommunen bør ha særlig oppmerksomhet på tiltak i sjø, og sikre at inngrep ikke medfører spredning av forurensede masser eller ytterligere belastning på fjordsystemet.

Bamble kommune har per 2025 registrert 711 enheter med spredt avløp, som inkluderer både helårsboliger og fritidsboliger uten tilknytning til offentlig avløpsnett. Bamble kommune skal sikre en bærekraftig og miljøvennlig håndtering av avløpsvann, med særlig fokus på å redusere utslipp fra spredt avløp. I tråd med vedtatt "Hovedplan for vann og avløp 2023–2032" skal fritidsboliger fortrinnsvis ikke gis utslippstillatelse for minirensesanlegg, septiktank eller infiltrasjonsgrøft. Dette kan likevel vurderes konkret ut i fra hva som gir best miljøgevinst i hvert enkelt tilfelle. Nye fritidsboliger skal enten benytte formulingsstolett, utedo eller tilknyttes offentlig vann- og avløpsnett der dette er tilgjengelig og har kapasitet. Dette tiltaket skal bidra til å beskytte vannforekomster mot lokal forurensning og sikre god vannkvalitet i kyst- og ferskvannsområder. «Hovedplan for vann og avløp 2023-2032» legger opp til en mer helhetlig og bærekraftig forvaltning av vann- og avløpssektoren i kommunen, og bygger på FNs bærekraftsmål og kommuneplanens samfunnsdel. Kommunen vil også vurdere oppgradering av eksisterende spredte avløpsanlegg der det er behov, og følge opp med tilsyn og veiledning for å sikre at kravene etterleves.

Bamble kommune har mottatt ny utslippstillatelse for Salen renseanlegg i 2021, som innebærer skjerpede krav til rensing, inkludert forventet krav om nitrogenfjerning. Dette er i tråd med nasjonale føringer og revidering av EUs avløpsdirektiv. For å møte kravene planlegges det oppgradering av Salen RA med biotrinns og sekundærrensing innen 2027. Tiltaket vil bidra til bedre vannkvalitet i Langesundsfjorden, som i dag har moderat økologisk og dårlig kjemisk tilstand. Kommunen deltar også i en konseptvalgutredning (KVU) sammen med Skien og Porsgrunn for mulig etablering av felles renseanlegg i Grenland. Oppgradering med nitrogenfjerning er et viktig tiltak for å redusere eutrofiering og sikre god økologisk tilstand i fjordsystemene, i tråd med vannforskriften og FN's bærekrafts mål.

Det bygges nytt renseanlegg på Rakkestad med kapasitet til 10 000 pe og tilfredsstillende rensing etter nye krav til rensing av fosfor, nitrogen, m.m.

Landbruksaktivitet kan medføre belastning på innsjøer, elver og fjorder gjennom avrenning av næringsstoffer. I perioden 2013–2023 utgjorde avrenning fra jordbruket 42,8 % av den totale tilførselen av nitrogen til ytre Oslofjord (NIVA-rapport 8093-2025). I fjordsystemer er nitrogen ofte den begrensende faktoren for algevekst, og økt tilførsel kan føre til uønsket oppblomstring. I innsjøer er det derimot fosfor som vanligvis begrenser algeveksten, og overskudd kan gi eutrofiering og redusert vannkvalitet. Bamble kommune har begrenset areal med dyrket mark, og landbruksrelatert nitrogenavrenning til ytre Oslofjord stammer hovedsakelig ikke fra Bambles jordbruksvirksomhet.

Partikkelavrenning fra jordbruksarealer fører til økt sedimenttilførsel til vannforekomster. Dette kan påvirke lysforhold, gyteområder og bunnlevende organismer, og bidra til fysisk forringelse av vannmiljøet. Erosjon fra skrånende terreng og manglende kantvegetasjon er særlig utsatt.

Vannforskriften stiller krav til miljømål for vannforekomster, og skal sikre en helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannressursene. Gårdbrukere i Bamble kommune forvalter store arealer og utgjør en viktig ressurs for kommunen. Gjennom bærekraftig drift bidrar de til å opprettholde naturmangfoldet i kulturlandskapet. Jordbruket har etablert tiltak som gjødslingsplaner, kantsoner og redusert jordbearbeiding for å begrense avrenning og forurensning. Det er viktig at bestemmelser for landbruket følges opp av landbruket selv og Bamble kommune.



Figur 13: Kartet viser jordbruksarealer, markert i gult, i Bamble kommune hentet fra Kilden (NIBIO).

Skogbruket representerer en viktig arealbruk i kommunen, og har samtidig særskilte utfordringer knyttet til ivaretagelse av naturmangfold. Skogbrukstiltak som planting, hogst og skogreising kan medføre betydelige endringer i økologiske forhold, særlig dersom tiltakene innebærer drenering av myr, etablering av monokulturer eller innføring av treslag som ikke er naturlig forekommende i området. Slike inngrep kan påvirke både lokale og omkringliggende naturverdier negativt.

Miljøhensyn i skogbruket er regulert gjennom skogbruksloven og forskrift om bærekraftig skogbruk. Skogeiere har et ansvar for å ivareta biologisk mangfold, landskapsverdier, kulturminner og friluftsliv ved planlegging og gjennomføring av skogbrukstiltak. Dette inkluderer å sikre at viktige livsmiljøer og nøkkelbiotoper bevares i tråd med retningslinjene i



Norsk PEFC Skogstandard, som flertallet av skogeiere i Norge følger. Skogeiere skal også kunne dokumentere hvilke miljøhensyn som er lagt til grunn for tiltak i skogen.

Kommunen har en sentral rolle i å følge opp disse hensynene gjennom planlegging og saksbehandling. Det anbefales at kommunen har særlig oppmerksomhet på arealendringer i skog- og jordbruksområder, og vurderer konsekvenser for naturmangfold i alle relevante planprosesser.

Lysforurensing er resultatet av kunstig lys som utfordrer de naturlige lyskildene vi har. Som for eksempel at lysene fra byen lyser sterkere enn månelys. Lysforurensing kan påvirke både enkeltarter og samspillet dem imellom. For eksempel viser forskning at lysforurensing kan føre til at strandfuglene leter etter mat på feil tid og feil sted fordi de mistolker menneskeskapt belysning som naturlig lys (Sverdrup-Thygeson, 2020).

5.3. Klimaendringer

Som følge av menneskeskapt klimagassutslipp er klimaet i endring. Disse endringene har allerede begynt å påvirke både samfunnet og naturmangfoldet, og vil med stor sannsynlighet forsterkes i årene som kommer. For å møte disse endringene på en kunnskapsbasert og helhetlig måte, er det viktig å forstå hvilke konsekvenser som er mest sannsynlige lokalt.

Norsk klimaservicesenter har utarbeidet klimaprofiler for fylkeskommunene i Norge. For Telemark er det særlig forventet økning i:

- Ekstrem nedbør
- Regnflom
- Jord-, flom- og sørpeskred
- Stormflo

Disse endringene har direkte konsekvenser for naturmiljøet i Bamble kommune, og klimaendringer generelt kan føre til:

- Økt spredning av fremmede arter
- Endringer i adferd og utbredelse hos arter
- Økt forekomst av nye plante- og dyresykdommer
- Mer lauvtrær og mindre barskog som følge av temperaturøkning
- Forsterket avrenning av næringssalter, med risiko for økt planktonproduksjon
- Utlekking av kjemikalier fra gamle deponier



- Økte vanntemperaturer og endret vannføring, med påvirkning på økologisk status
- Endringer i næringskjeder
- Økt skogbrannfare

Klimaendringer kan forsterke eksisterende press på naturen, som arealbruksendringer, forurensning og fremmede arter. For eksempel kan økt nedbør og flom føre til erosjon og avrenning som påvirker vannkvaliteten i innsjøer og elver. Tørkeperioder kan redusere vannføring og påvirke arter som er avhengige av stabile vannmiljøer.

Overvann (overflateavrenning av nedbør og smeltevann) er en særlig utfordring i tettbygde områder og ved infrastruktur som veier og bekker. Kommunen må derfor vurdere klimatilpasning som en integrert del av arealplanlegging og naturforvaltning.

I Norge gjelder prinsippet om at "forurensere betaler", jf. forurensningsloven. Dette innebærer blant annet at grunneiere har ansvar for håndtering av forurensning på egen eiendom, som er relevant ved utlekking fra gamle deponier, avfall og ved overvannshåndtering.

Bamble kommune har gjennom klima- og energiplanen 2024–2032 satt mål om å bli et lavutslippssamfunn innen 2032. Kommunen har allerede iverksatt tiltak som energieffektivisering, fossilfri transport og bærekraftige innkjøp.

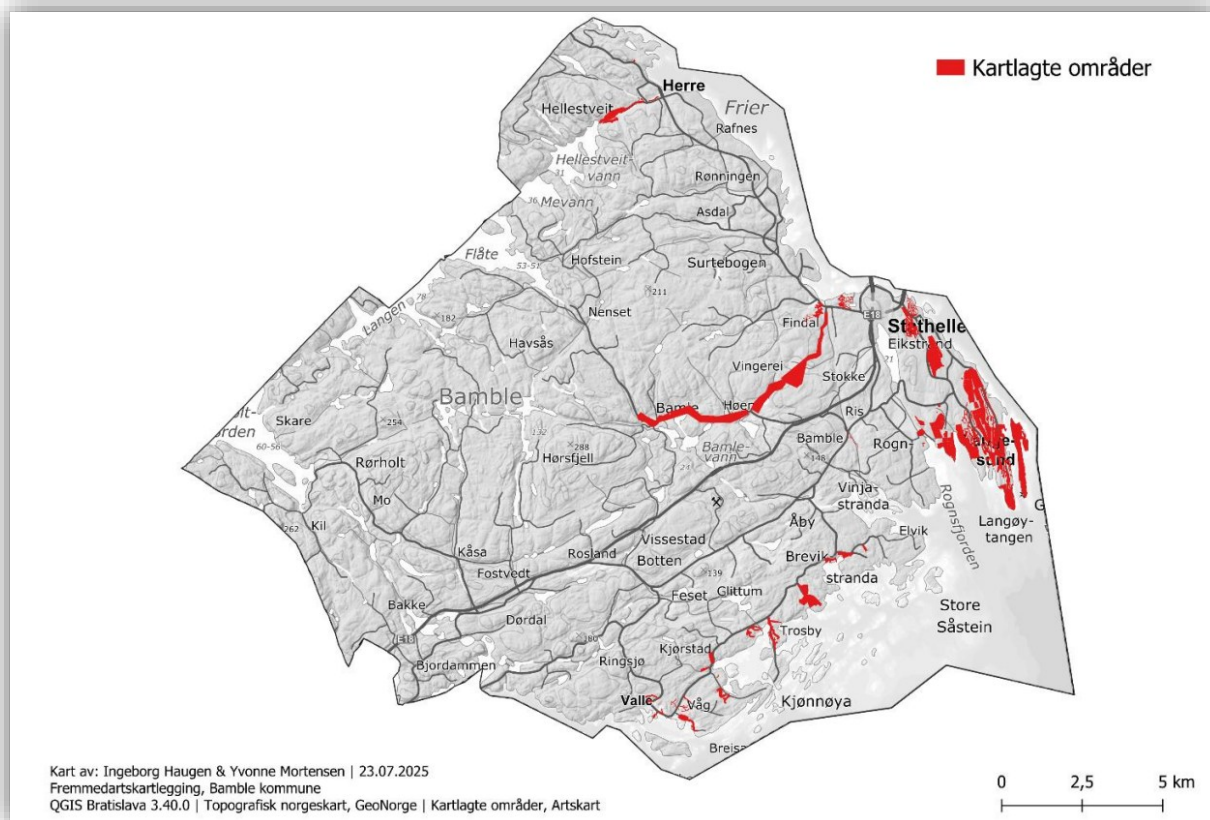
5.4. Fremmede arter (blant annet hageavfall, ugress i landbruk, fisk, landarter)

Artsdatabanken tar utgangspunkt i følgende definisjon av fremmede arter: "En art betraktes som fremmed for et område, hvis tilstedeværelsen skyldes menneskelig transport (bevisst eller ubevisst) og den ikke tidligere har forekommet naturlig i området."

Fremmede arter er regnet for å være blant de største truslene mot naturmangfoldet både i Norge og resten av verden. Artene sprer seg ofte raskt og utkonkurrerer naturlige arter. De kan også spre sykdommer til eksisterende arter.

Det utarbeides med jevne mellomrom fremmedartlister som publiseres hos Artsdatabanken. Fremmedartslista er en oversikt over hvilken økologisk risiko fremmede arter utgjør i naturen, og en verdinøytral sammenstilling av kunnskap om fremmede arter. Artene fordeles på kategorier fra ingen kjent risiko til svært høy risiko.

I forbindelse med utarbeidelsen av denne planen er det kartlagt fremmede arter. Sommeren 2025 ble det gjennomført en kartlegging som førte til rapporten; «Kartlegging av fremmede arter, Bamble kommune 2025» av Haugen & Mortensen hvor det ble hovedsakelig ble kartlagt planter på fremmedartslisten med høy (HI) og svært høy risiko (SE).



Figur 14: Viser områder som ble kartlagt for fremmede arter av Haugen & Mortensen, 2025.

Det ble funnet arter som har svært høy risiko (SE) og høy risiko (HI) for norsk natur. Det ble fokusert på områder basert på geologi, befolkningstetthet, kommunal eiendom, verneområder og vassdrag.

Rapporten anbefalte en del tiltak med informasjonskampanjer, kartlegginger og prioritering av arter og områder som burde skjøttes. Funnene viste høye forekomster av mispler og parkslirekne, og disse krever et større systematisk arbeid med å bekjempe.

Arter som kjempespringfrø og mongolspringfrø ble det funnet mindre forekomster av, og tiltak som fjerning vil være effektivt og håndterlig. Derfor bør disse sistnevnte bekjempes umiddelbart, for at fremtidig spredning og etablering i nye områder skal forhindres.



Innførte dyrearter som har særs stor effekt på Bamble sitt naturmangfold er blant annet brunskogsnegl (*Arion vulgaris*) (SE), ørekyt (*Phoxinus phoxinus*) (SE), mink (*Neovison vison*) (SE), gjedde (*Esox lucius*) (SE).

Marint kommer det til stadighet nye problemarter. Stillehavspøsters er en kjent utfordring som det jobbes aktiv med å holde under kontroll. Nye arter kan komme fra menneskelige utsetninger eller fraktet med ballastvann. Norge har en *forskrift om ballastvannbehandling på skip mv.* som sørger for en forsvarlig håndtering av ballastvann. Likevel forekommer utslipp og spredning av fremmede arter i norske farvann.



6. Handlingsplan

Plan- og bygningsloven § 11-2 sier at kommunedelplaner for temaer eller virksomhetsområder skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer. Handlingsdelen skal revideres årlig i forbindelse med kommunens budsjett- og handlingsplaner.

Områder med høy naturverdi i Bamble kommune prioriteres å holde intakte. Kommunen har i dag flere områder med natur, som er regulert til næring og/eller boligformål. Ved å gjennomgå dagens situasjon mot arealplanen kan det skape et grunnlag for å kunne omprioritere områder som alt er regulert, men ikke gjennomført utbygd.

I naturmangfoldplanen skal kommunen videre:

- Integrere klimatilpasning i arealplanlegging og naturforvaltning
- Bevare og styrke økosystemer som bidrar til karbonlagring og klimatilpasning, som myr, skog og våtmark
- Vurdere klimarisiko ved planlegging av inngrep i naturen
- Styrke kunnskapsgrunnlaget om klimaeffekter på lokale naturtyper og arter
- Bidra til god overvannshåndtering og redusert risiko for flom og erosjon

Mål

- Kommunen skal bidra til å redusere klimagassutslipp i tråd med nasjonale mål
- Naturmangfoldet i Bamble skal være robust mot klimaendringer
- Klimatilpasning og naturbaserte løsninger skal være en integrert del av naturforvaltningen
- Kommunen skal bidra til å redusere risiko for flom, skred og skogbrann gjennom arealplanlegging og lokal overvannshåndtering

Langesundshalvøya har et særlig rikt naturmangfold, med kalkrik berggrunn, utvalgte naturtyper og prioriterte arter. Området er under sterkt arealpress, og ytterligere nedbygging kan føre til irreversible tap av naturverdier. Samtidig er det viktig å balansere behovet for bolig- og næringsutvikling med hensynet til natur og landskap. Kommunen bør derfor vurdere arealnøytralitet som et styrende prinsipp internt på Langesundshalvøya, der nye utbyggingsområder kun vurderes dersom det foreligger et tydelig dokumentert behov, og dersom det kan kompenseres med restaurering eller tilbakeføring av tilsvarende naturkvaliteter. Dette vil sikre at naturverdiene på kalkfjellet får en sterkere beskyttelse i planleggingen.

Grøntkorridorer er sammenhengende naturområder som knytter ulike leveområder sammen og muliggjør spredning og vandring for arter. De er avgjørende for å opprettholde genetisk variasjon, økologisk funksjonalitet og robusthet mot klimaendringer for naturmangfoldet. Kommunen bør sikre grøntkorridorer i arealplan, med særlig fokus på sammenhenger mellom kalkområder, skog, myr og kystnatur. Disse er identifisert i rapporten fra Bjellås 2025 og bør vurderes i silingen av arealforslag i rulleringen av kommuneplanens arealdel. Grøntkorridorer bidrar også til rekreasjon og folkehelse, og bør derfor sees i sammenheng med blågrønn struktur og klimatilpasning. (Bjellås, 2025)

6.1.1 Vurderinger i kommunal saksbehandling

Mål

- Beskrive status for omfanget av gjennomført kartlegging av naturmangfold i Bamble
- Etablere et godt kunnskapsgrunnlag for rulleringen av kommuneplanens arealdel.

Nr.	Tiltaksbeskrivelse	Ansvar	Frist
1.1	Innarbeide konseptet for naturbaserte løsninger, gitt i kommuneveilederen til miljødirektoratet (vedlagt) i kommuneplanen	Bamble kommune	2027
1.2	Planvask: gjennomgå alle innlagte formål i KPA, men ikke utbygde områder for mulig omprioritering tilbake til LNFR, Friluft- eller naturformål	Bamble kommune	2026
1.3	Kommunen følger opp vannområdene Kragerøvassdraget og Skien-Grenlandsfjordene	Bamble kommune	Løpende
1.4	Prioritere sammenhengende naturområder og grøntkorridorer i arealplanleggingen	Bamble kommune	Løpende
1.5	Unngå nye inngrep i kalkområder, myr og strandsonen	Bamble kommune	Løpende
1.6	Stille krav om naturtypekartlegging ved reguleringsplaner	Bamble kommune	Løpende
1.7	Stille krav om artskartlegging ved reguleringsplaner i områder med naturverdier av nasjonal interesse, og vurdere hensyn til disse i reguleringsplanen	Bamble kommune	Løpende
1.8	Det skal gjøres en konkret vurdering av åpning av bekker og etablering av kantsoner i nye reguleringsplaner eller endring av eksisterende.	Bamble kommune	2026
1.9	Følge opp NVEs veileder "Nr. 2/2019 Kantsoner til vassdrag". Gjennomgang av kantsonene ved revisjon av kommuneplanens arealdel, for å sikre funksjonelle kantsoner ved hensynssoner.	Bamble kommune	2026



1.10	Revidere omfang av og bestemmelsene i kommuneplanens arealdel knyttet til kulturlandskap, for å tydeliggjøre omfang og konsekvenser av regulerte områder knyttet til kulturlandskap, for grunneiere og næringsdrivende	Bamble kommune	2026
-------------	--	----------------	------

6.1.2. Kunnskapsoppbygging (kartlegging, analyser og overvåking)

Mål

- Vurdere behov for videre kartlegging.
- Beskrive aktuelle trusler mot naturmangfoldet i Bamble.

Nr.	Tiltaksbeskrivelse	Ansvar	Frist
2.1	Overvåke vannkvalitet i kalksjøer og sårbare vassdrag	Bamble kommune, Vannområde-koordinator	Løpende
2.2	Videre kartlegging av naturtyper, rødlistearter og fremmedarter	Bamble kommune	Løpende
2.3	Sikre faglig kompetanse om naturmangfold i kommunen	Bamble kommune	Løpende
2.4	Samarbeide med nabokommuner om felles tiltak	Bamble kommune	Løpende

6.1.3 Aktive tiltak (skjøtsel, restaurering og vern)

Mål

- Utvikle strategier for å minimalisere naturtap
- Sikre hensyn til naturmangfold i kommunalt arbeid i felt

Nr.	Tiltaksbeskrivelse	Ansvar	Frist
3.1	Etablere rutiner for skjøtsel av slåttemark på kommunal grunn	Bamble kommune	2026
3.2	Frivilligvern Bunestoppen	Bamble kommune	
3.3	Fjerne kjempespringfrø og mongolspringfrø fra alle kjente lokasjoner	Bamble kommune	2026
3.4	Systematisk arbeid med bekjempelse av fremmede arter i Bamble kommune	Bamble kommune	Løpende
3.5	Skjøtsel og beiting på Langøya	Bamble kommune	Løpende



3.6	Etablere hummerfredningsområde og styrke marint vern	Bamble kommune	2026
3.7	Begrense lysforurensning gjennom tekniske og planmessige tiltak	Bamble kommune	Løpende
3.8	Fremmede arter skal kunne leveres på gjenvinningsstasjonen gratis/vederlagsfritt	Bamble kommune/RiG	Løpende
3.9	Restaurere tidligere inngrep der mulig (f.eks. åpne bekker, etablere kantsoner)	Bamble kommune	Løpende
3.10	Igangsette pollinatorvennlige tiltak i kommunens grøntanlegg.	Bamble kommune	2027
3.11	Åpne lukkede vannveier og restaurere i den grad det er praktisk/ økonomisk gjennomførbart.	Bamble kommune	Løpende
3.12	Restaurering av myr	Bamble kommune	Løpende
3.13	Bedre lokalitetskvalitet på viktige naturtyper i Bamble	Bamble kommune	Løpende

6.1.4 Informasjon og veiledning

Mål

- Skape eierskap til naturmangfoldet blant kommunens innbyggere.
- Øke kompetanse om forvaltning av natur blant politikere og internt i kommunens egen administrasjon.

Nr.	Tiltaksbeskrivelse	Ansvar	Frist
4.1	Informasjonskampanje fremmede arter og hageavfall	Bamble kommune	2025
4.2	Informasjonskampanje hule eiker og gamle trær	Bamble kommune	Årlig
4.3	Oppmuntre til bruk av tilskuddsordninger for natur- og kulturlandskap.	Bamble kommune	Løpende
4.4	Veiledning og oppfølging angående kantsoner for å begrense avrenning fra landbruk.	Bamble kommune	Løpende

7. Anbefalinger til kommuneplanens arealdel

Med målsetting om å styrke natur- og artsmangfoldet anbefales prinsippet om arealnøytralitet i planvasken som skal gjennomføres i tråd med fastsatt planprogram for kommuneplanens arealdel som nå er under hovedrullering. I denne prosessen skal arealer som er disponert i gjeldende kommuneplan vurderes opp mot behovet og eventuelt tas ut om det er lite sannsynlig at de blir realisert eller konsekvensene blir for store veid opp mot fordelene ved utbygging. Slik vil man få en bedre og mer realistisk arealplan som i større grad oppfyller prinsippet om arealnøytralitet.

Bamble kommune bør følge tiltakshierarkiet: unngå – begrense – kompensere.

Bamble kommune bør jobbe for vern i områder med funn av prioriterte arter i nyere tid, da naturmangfoldloven §23 & §24 viser at prioriterte arter med deres økologiske funksjonsområde alt har et sterkt vern gjennom de prioriterte artenes egne forskrifter.

Bamble kommune bør sette krav til både naturtypekartlegging og artskartlegging i reguleringsplaner hvor det trolig kan forekomme utvalgte naturtyper eller der det er forhøyet sannsynlighet for å finne truede arter.

Bamble kommune bør prioritere å bevare gjenværende naturområder på kalkrik og svært kalkrik berggrunn i kommuneplanens arealdel.



8. Kilder

Bamble kommune (2023) Kommunale målsetninger for forvaltning av hjortevilt, 2023-2025, Hentet fra:

<https://www.bamble.kommune.no/contentassets/299fcff257cf48aeb0a0a7d4cb567707/kommunale-malsetninger-for-hjortevilt-i-bamble-kommune-2022-2025.pdf>

Bjellås, J. N. (2025) Kartlegging av grønne lommer på Langesundshalvøya, Juni – juli 2025, Bamble kommune

Forskrift om dverggås (*Anser erythropus*) som prioritert art, FOR-2011-05-20-518, Hentet fra:

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-05-20-518>

Forskrift om fangst av edelkreps, Vestfold og Telemark, FOR-2021-02-3335, hentet fra:

<https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2021-12-02-3335>

Forskrift om klippeblåvinge (*Scolitantides orion*) som prioritert art, FOR-2011-05-20-522, Hentet fra:

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-05-20-522>

Forskrift om rød skogfrue (*Cephalanthera rubra*) som prioritert art, FOR-2011-05-20-523, Hentet fra:

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-05-20-523>

Forskrift om svarthalespove (*Limosa limosa*) som prioritert art, FOR-2011-05-20-524, Hentet fra:

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-05-20-524>

Forurensingsloven (1983) Lov om vern mot forurensninger og om avfall, LOV-1981-03-13-6, Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-03-13-6>

Forvaltningsloven (1970) Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker, LOV-1967-02-10, Hentet fra:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10?q=forvaltningsloven>

Haugen, I. K. M. & Mortensen, Y. (2025) Kartlegging av fremmede arter, Bamble kommune 2025

Jordlova (1995) Lov om jord, Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1995-05-12-23>

Lakse- og innlandsloven (1993), Lov om laksefisk og innlandsfisk mv, LOV-1992-05-15-47, Hentet fra:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-05-15-47?q=Lakse-%20og%20innlandsfiskloven>

Meld. St. 14 (2015–2016). Natur for livet: Norsk handlingsplan for naturmangfold. Klima- og miljødepartementet. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-14-20152016/id2468099/>

Miljødirektoratet. (u.å). Veileder: Hvordan ta hensyn til klimaendringer i plan? Hentet fra:

[https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/for-myndigheter/klimatilpasning/veiledning-til-statlige-planretningslinjer-for-klimatilpasning/\[miljodirektoratet.no\]](https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/for-myndigheter/klimatilpasning/veiledning-til-statlige-planretningslinjer-for-klimatilpasning/[miljodirektoratet.no])



Miljødirektoratet. (u.å.). Veileder: Kommunedelplaner for naturmangfold. Miljødirektoratet. Hentet fra: <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/overvaking-arealplanlegging/arealplanlegging/kommunedelplaner-for-naturmangfold/>

Miljøstatus (u.å) Antall nær truede og truede arter og naturtyper i skog, Hentet fra: <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/naturmangfold/miljomal-1.2/miljoindikator-1.2.4>

Naturmangfoldloven (2016) Lov om forvaltning av naturens mangfold, LOV-2009-06-19-100, Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100?q=naturmangfold>

Plan- og bygningsloven (2013) Lov om planlegging og byggesaksbehandling, LOV-2008-06-27-71, Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>

NOU 2013: 10. *Naturens goder - om verdier av økosystemtjenester*. Statens forvaltningstjeneste, Oslo, Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/c7ffd2c437bf4dcb9880ceeb8b03b3d5/no/pdfs/nou201320130010000dddpdfs.pdf>

Skogbruklova (2006) Lov om skogbruk, LOV-2005-05-27-31, Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-27-31>

Sverdrup-Thygeson, A. (2020) Feil lys til feil tid er et problem, enten du er øyestikker eller stjernebrikker. Hentet fra: <https://www.nmbu.no/fakulteter/fakultet-miljovitenskap-og-naturforvaltning/lysforurensing>

Viltloven (1982) Lov om jakt og fangst av vilt LOV-1981-05-29-38, Hentet fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-05-29-38/KAPITTEL_1#KAPITTEL_1